

Programmi nimetus ja kestus	<h1>Turvalisemad kogukonnad</h1> <p>aastateks 2015–2019</p>
Tulemusvaldkond	siseturvalisus
Tulemusvaldkonna üldeesmärk	„Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“ üldeesmärk on tagada, et Eesti inimesed tunneksid, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igapäevane väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusesse loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Nutikate, optimaalsete ja mõjusate lahendustega parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi.
Programmi eesmärk	Eesti on ohutu elukeskkonna ja turvaliste kogukondadega ühiskond, milles inimesed tunnetavad oma teadlikkuse ja oskuste kasvu ning algatava hoiaku võtmise tõttu rolli ühiskonna turvalisuse loomisel, oskavad turvalisuseriske märgata ja nendele adekvaatselt reageerida.
Vastutaja (kaasvastutajad)¹	Siseministeerium. Kaasvastutajad: Rahandusministeerium, Justiitsministeerium, Sotsiaalministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium
Sisu lühikokkuvõte	<p>Alaeesmärgi täitmiseks on võetud siht tagada turvaline Eesti, kus korrakaitse- ja päästeasutuste kõrval annavad turvalisuse tagamiseks oma panuse kõik Eesti elanikud. Praegu peab turvalisuse tagamist aga suuresti politsei ja kutseliste päästjate ülesandeks 2/3 elanikest, kuigi mitmed turvalisusega seotud probleemid ei ole lahendatavad pelgalt riigiasutuste tööga. Ohuolukorra lahendamisel on turvalisuse tagamisega tegelevate asutuste sekkumine viimane abinõu, inimesed peavad senisest enam ohuolukordi vältima, selleks on vaja tõhusat ennetustööd ja riiklikku järelevalvet. Turvalisus algab igast inimesest endast ning sellest, et inimesed hoolivad endast, oma lähedastest, oma riigist ning ümbritsevast keskkonnast. Kogukonnapõhise turvalisuse mudeli ellurakendamine seisnebki suuresti selles, et igapäevane mõistab oma rolli ja kohta turvalisuse tagamisel, on valmis panustama ning tagatud on sujuv koostöö riigiasutuste, kohaliku omavalitsuse üksuste, ettevõtete ja vabatahtlike vahel.</p> <p>Suurendama peab vabatahtlikuna kaasalöömise tahet ning mitmekesistama ja arendama kodanikualgustuslike osalusvorme, samuti tugevdama ja laiendama omaalgatusel põhinevaid vabatahtlike võrgustikke. Ennetustöö turvalisuse valdkonnas on killustatud erinevate asutuste vahel ja on kitsaste valdkondade keskne. Universaalse ennetuse tegevused ei ole süsteemsed ning neid ei koordineerita piisavalt. Seetõttu ei ole süütegude ja õnnetuste ennetustegevustesse tehtud investeeringud olnud piisavalt süsteemsed ega järjepidevad, napib vahendeid ning tõenduspõhisust. Vaja on töötada välja ja juurutada Eesti tingimustele sobiv universaalse ennetuse süsteem ning määrata kindlaks erinevate poolte rollid selle rakendamiseks. Samuti on vaja saada ülevaade erinevate ohutusega seotud valdkondade probleemidest ning ühtlustada ennetustegevusi ja ohutussõnumeid ministeeriumide valitsemisalade üleselt.</p>
Juhtimiskorraldus	<p>Programm ajakohastatakse vajaduse korral kord aastas riigieelarve koostamise käigus, et tagada kooskõla riigi eelarvestrateegia ja riigi rahaliste võimalustega. Programmi kooskõlastavad programmi vastutaja ja kaasvastutajad ning programmi kinnitab valdkonna eest vastutav minister pärast riigieelarve seaduse vastuvõtmist.</p> <p>Programm hõlmab mitme ministeeriumi valitsemisalasid ja erinevaid valitsemistasandeid ning selle elluviimiseks on vaja nii asutustevahelist koordineerimist kui ka koostööd kohalike omavalitsuste ja vabatahtlike vahel.</p> <p>Programmi elluviimist koordineerib Siseministeeriumi korrakaitse- ja</p>

¹ Programm kooskõlastatakse ministeeriumitega, kes panustavad programmi rahaliselt või toetavate tegevustega (rahalisel vahendil kajastatakse teiste tulemusvaldkondade raames) ning selle kinnitavad ministrid, kelle valdkonna ministeeriumid programmi rahaliselt panustavad.

	<p>migratsioonipoliitika asekanter. Programmi elluviimist korraldab Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakond koos piirivalvepoliitika osakonnaga ning pääste- ja kriisireguleerimispoliitika osakonnaga. Programmi keskne elluviimise jälgija ja suunaja on programmi juhtrühm, mida juhib Siseministeeriumi korrakaitse- ja migratsioonipoliitika asekanter ning mille liikmed on asjaomaste asutuste ja ühenduste, sh kohalike omavalitsuste üleriigiliste liitude volitatud esindajad (kindlate teemade üksuste juhid, koordineerijad, ühingu juhatused ja liikmed ning volitatud töötajad).</p> <p>Programmi elluviimise koordineerimises osalevad olenevalt teemast Vabariigi Valitsuse liikluskomisjon (eestkätt programmi 3. meetme liiklusohutust puudutavates teemades), süüteoennetuse nõukogu (eestkätt programmi 1. ja 2. meetme ennetustegevust puudutavates ülesannetes), uimastiennetuse valitsuskomisjon (eestkätt 1. ja 2. meetme vastavates ülesannetes).</p> <p>Vabatahtlike ja vabaühendustega koostöö edendamiseks moodustatakse siseturvalisuse valdkonna vabatahtlike katusühenduste (Eesti Abipolitseinike Kogu, Eesti Naabrivalve, Eesti Vabatahtlik Mere- ja Järvepääste, Päästeliit jt) ja teiste vabaühenduste liitude (nt Eesti Korteriühistute Liit, Külaliikumine Kodukant jt) esindajatest koosnev siseturvalisuse vabatahtlike nõukoda.</p> <p>Maakonnas hakkavad programmi piirkondlike ja kohalike tegevuste elluviimist koordineerima maakonna turvalisuse nõukogud.</p> <p>Programmi elluviimises osaleval ministeeriumil tuleb igal aastal koostada oma vastutusalasse jäävate meetmete ja tegevuste rakendamise kohta tulemusaruanne ja esitada see hiljemalt iga aasta 1. veebruaril Siseministeeriumile. Siseministeerium koostab kokkuvõtte oma vastutusalasse jäävate meetmete ja tegevuste rakendamise kohta. Programmide aruanded on aluseks „Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“ aruandele, mis koostatakse Siseministeeriumi koordineerimisel Vabariigi Valitsusele.</p> <p>Programm avalikustatakse Siseministeeriumi kodulehel.</p>
--	--

Sisukord

Hetkeolukorra analüüs	3
Programmi eesmärk ja mõõdikud	8
Meede 1: Eelduste loomine turvaliste kogukondade arenguks	9
Meede 2: Ohtude, süütegude ja õnnetuste ennetamine	15
Meede 3: Avaliku korra tagamine	22
Meede 4: Tõhus reageerimine ning nutikas järelevalve	26
Rahastamiskava	30
Lisa 1. Lisavajaduste taotluste nimekiri	32

Hetkeolukorra analüüs

Hetkeolukorra analüüs sisaldab üldiseid viiteid erinevatele arengukavadele ja poliitikadokumentidele, näiteks „Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2018“, „Vägivalla ennetamise strateegia 2015–2020“, „Eesti rahvuslik liiklusohutusprogramm aastateks 2003–2015“, „Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020“, „Eesti uimastitarvitamise vähendamise poliitika valge raamat“ ja teised. Eesmärk ei ole anda nende poliitikadokumentide tegevustest ülevaadet, vaid anda tervikpilt olulisematest tegevustest turvalisuse tagamisel järgmisel viiel aastal.

Inimeste hoiakud ja valmisolek panustada turvalisuse tagamisse

Ligi pool elanikest on seisukohal, et inimeste turvalisuse eest hoolitsemine peaks kindlasti või pigem olema politsei ja kutseliste päästjate ülesanne². Inimeste endi aktiivsust kodukoha turvalisuse tagamisel pooldas pigem või täielikult 37% vastajatest, kus juures enam naised (39%) kui mehed (35%) (sama, 2015). Säärane hoiak näha turvalisuse peamise tagajana riiki on vastuolus kehtivas korrakaitseaduses sätestatuga, mille järgi on turvalisuse loomisel roll igal inimesel (*resp.* avaliku korra tagamisel).

Ligi pool elanikest iseloomustas end kui omaette tegutsejat, kodukohas toimuvatele üritustel lööb kaasa kolmandik elanikest ning vähem kui kümnendik (7%) on sellistel üritustel ise aktiivsed osalejad ja organiseerijad³.

Riikliku päästevõrgustiku järgi elab 7% Eesti elanikest abikaunades piirkondades, seetõttu on vaja laiendada elupäästevõimekusega päästeteenuste pakkumist. Olukord eeldab suuremat kogukonna kaasamist ning kogukondliku politsei- ja päästetöömudeli ümberhindamist. Vabatahtlikud päästjad (1553 isikut⁴) tegutsevad 109 päästekomandos ja kolmes reservpäästerühmas. Vabatahtlikud päästjad toetavad päästetööl riiklikku päästesüsteemi, seda nii igapäevastel sündmustel kui ka suurõnnetustel või hädaolukordades. Eestis on 118 vabatahtlikku merepäästjat⁵, kes tegutsevad 29 merepäästeühingus Politsei- ja Piirivalveametiga sõlmitud lepingu alusel ja keda kaasatakse merepäästetööl. 31. detsembri 2014. aasta seisuga oli vabatahtlike merepäästjate esimese astme koolituse läbinud 270 ja teise astme koolituse 134 isikut.

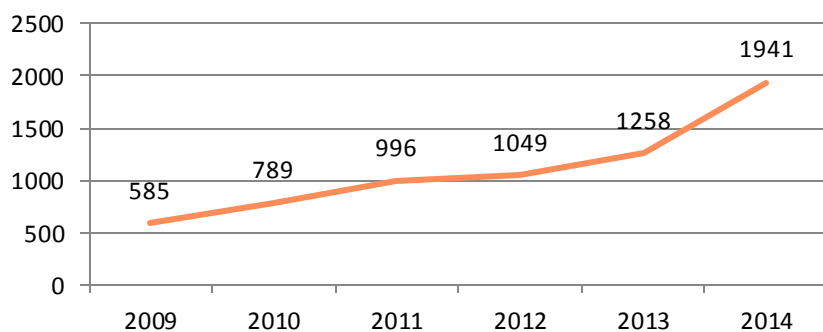
Vabatahtlike kaasamine päästesündmustele on suurenenud (joonis 1). 2014. aastal kaasati vabatahtlikke 1941 päästesündmusele, millest 424 korral jõudsid vabatahtlikud päästjad sündmuskohale esimesena (2013. aastal olid need arvud 1258 ja 554).

² TNS EMOR (2015). Elanike teadlikkus ja hoiakud turvateenuse ja turvaettevõtete suhtes.

³ Turu-uuringute AS (2014). Eesti elanikud siseturvalisust toetavast vabatahtlikust tegevusest: teadlikkus ja usaldus 2013/2014.

⁴ Andmed 31.12.2014 seisuga.

⁵ Andmed 31.12.2014 seisuga.

Joonis 1. Päästesündmused, kuhu kaasati vabatahtlik päästekomando (Allikas: „Vabatahtlikud päästjad, 2013. aasta“, Päästeamet)

Ka korrakaitses on vabatahtlike panus viimastel aastatel märkimisväärselt kasvanud – abipolitseinikena on Eesti inimesed politsei tegevusse panustanud viimasel kolmel aastal üle 50 000 tunni. Selline töömaht on võrdne keskmise politseijaoskonna töötundide arvuga. Kõige enam abipolitseinikuks astumise avaldusi esitati 2007. aasta aprillisündmuste järel, kus abipolitseinike arv küündis 3000-ni. Seejärel on abipolitseinike üldarv küll vähenenud, ent samas on kasvanud nende arv, kes vähemalt kord aastas ka tegelikult politsei tegevuses osalevad. Vähemalt kord aastas panustajate hulk on viimase kolme aasta jooksul kahekordistunud (300-lt 600-le). Abipolitseinikuks hakkamist on soodustanud väljaõppe uuendamine, abipolitseinikele politseivormi andmine ja varustuse tagamine ning silmapaistvate vabatahtlike tunnustamine nii kohalikul, piirkondlikul kui ka riiklikul tasandil.

Viimastel aastatel on oluliselt suurenenud siseturvalisuse tagamise kaasatud vabatahtlike arv, samuti on suurendatud vabatahtlikele suunatud toetusi. Vabatahtlike tegevuse jätkusuutlikkuse tagamiseks peab senisest enam nende tegevust toetama nii riiklikul kui ka kohalikul tasandil. Vabatahtlike potentsiaali ei ole Eestis siseturvalisuse tagamisel veel kindlasti täiel määral ära kasutatud võttes arvesse erinevaid vanuserühmi, sugu, piirkondi ja etnilisi rühmi. Seni on vabatahtlike kaasatud üsna kitsas valdkonnas, edaspidi peab riiklikult kindlaks määrama, mis valdkondades soovitakse vabatahtlike täiendavalt kaasata. Edaspidi võiks vabatahtlike senisest enam kaasata näiteks elupäästevõimekuse osutamisesse, sealhulgas otsingu- ja päästetegevusse merel.

Vabatahtlike päästjate tegevusest on enda arvates küllalt või väga hästi teadlikud 25% elanikest ja abipolitseinike tegevusest 23% elanikest, enamik (70%) pidas end (mõlema valdkonna puhul) rohkem või vähem võhiklikuks. 69% elanikest ei ole kuigi hästi kursis naabrivalve tegevusega. Naabrivalvega on liitunud 5,8% elanikest, Kaitseliitu kuulub 1,6%, vabatahtliku päästjana tegutseb 1,4% ja abipolitseinikuna 0,4% elanikest, vabatahtlikus merepäästes on osalenud 0,2% elanikest⁶.

Vabatahtlikest organisatsioonidest usaldatakse kõige enam vabatahtlike päästjaid (77%) ja abipolitseinikke (69%), naabrivalvet (67%), Kaitseliitu (66%) ja vabatahtlike merepäästjaid (63%). Usaldamatus kõigi vabatahtlike organisatsioonide vastu on väike – ebausaldusväärseks pidas nimetatud organisatsioone 5–10% vastajaist. Küllalt suur osa vastajatest ei osanud oma suhtumist vabatahtlike organisatsioonide usaldusväärsuse kohta määrata⁷.

Oma lähedaste või tuttavate osalusest naabrivalves on teadlik 15% elanikest, kuuluvusest Kaitseliitu 28%, osalusest vabatahtliku päästjana 13%, osalusest abipolitseinikuna 11% ja osalusest vabatahtliku merepäästjana 3% elanikest. Elanikud on kõige rohkem huvitatud

⁶ Turu-uuringute AS (2014). Eesti elanikud siseturvalisust toetavast vabatahtlikust tegevusest: teadlikkus ja usaldus 2013/2014.

⁷ Samas.

naabrivalvega liitumisest – huvitatuid on 46%. Vabatahtlike päästjatega liitumise vastu väljendas huvi 21% elanikest ning abipolitseinikuna töötamise vastu iga kümnes elanik⁸.

Põhjused, mis panevad inimesi siseturvalisuse tagamises vabatahtlikult osalema, peeti olulisemateks soovi olla kasulik kogukonnale ja ühiskonnale ning huvi selle tegevuse vastu (väitega nõustus 89% vastanutest). Pea samaväärne on vabatahtlikus tegevuses osalemise puhul ka soov saada juurde uusi teadmisi, oskusi ja kogemusi (85% vastanutest). Kõige vähem arvatakse, et vabatahtlikus töös osalemise põhjus on saadav materiaalne hüvitis (42% vastanutest).

Vabatahtlikus tegevuses osalemist piiravateks põhjusteks peetakse kõige sagedamini vaba aja vähesust ja muude kohustuste olemasolu (väitega nõustus 92% vastanutest), kuid ka huvipuudust (88% vastanutest). Kõige harvem arvatakse, et vabatahtlikus töös osalemise piiranguks on ebapiisav rahaline hüvitis (58% vastanutest). Abipolitseinikuna tegutsemisest huvitatute arvamused ei erine oluliselt ülejäänud vastajate omadest, vaid veidi enam on nad piirava põhjendusena nimetanud teadmatus (91% vastanutest) ja infopuudust (95% vastanutest).

Inimesed, kes oleksid huvitatud siseturvalisuse valdkonna vabatahtliku tegevusega liitumisest, ei hinda oma elukoha turvalisust ei kõrgemalt ega madalamalt kui need, kellel huvi liitumise vastu puudub. Seega on vabatahtlikuks hakkamise põhjused muus – uuringute tulemused viitavad eestvedaja olemasolule ja tema võimetele inimesi kaasa tõmmata ning vabatahtlikku tegevust organiseerida. Seega vabatahtlike värbamisel ja nende tegevuse tutvustamisel peab senisest enam saama kontakti kogukondades aktiivsete tegijate ja eestvedajatega⁹.

Rollid ja koostöö turvalisuse tagamisel

Traditsioonilisena nähakse turvalisuse tagajatena Politsei- ja Piirivalveametit ning Päästeametit, laiemalt ka riigikaitsega seotud ameteid ja organisatsioone. Samas on uues korrakaitseasutuses käsitletud laiemalt rolle, mille järgi vastutavad näiteks avaliku korra tagamise eest ka linnad ja vallad, ent kellel puuduvad selged võimalused, kuidas esitada nn kogukondliku turvalisuse tellimus politseile ja Päästeametile. Kohaliku omavalitsuse üksused peavad kuriteoennetust eeskätt politsei vastutusalaaks, 2014. aastal läbiviidud küsitluses osalenud 119 omavalitsusüksusest arvas 64%, et neil ei peaks olema kuritegevuse ennetamisel aktiivne roll¹⁰.

Suurim surve siseturvalisusega seotud teenuste osutamisel Eestis tuleneb linnastumise ja hajaasustuse suurenemisest ning pendelrändest (liikumine oma alalise elukoha ja töökoha või haridusasutuse vahel), see raskendab kõigile piirkondadele võrdsete siseturvalisuse teenuste tagamist. Siseturvalisuse valdkonna arengu planeerimisel on oluline arvestada kõikide piirkondade vajaduste muutumise ja eripäradega.

Piirkondlike erinevuste vähendamiseks ning turvalise elukeskkonna loomiseks on äärmiselt oluline elanike, kohaliku omavalitsuse üksuste ning era- ja mittetulundussektori kaasamine, koostöö ja vabatahtliku partnerluse arendamine. Kohaliku omavalitsuse üksuste juhid hindavad koostööd Politsei- ja Piirivalveametiga väga heaks, 87% vastanutest on koostööga täiesti rahul või pigem rahul¹¹ (joonis 2).

Politsei- ja Piirivalveamet ning Päästeamet on viinud viimasel kümnendil läbi reforme, mille eesmärk on suurendada tõhusust ressursside kasutamisel ja tõsta pakutavate teenuste taset. Päästeameti viimased uuendused hõlmasid elupäästevõimekusega komandode arvu suurendamist, et pakkuda seda teenust suuremale osale elanikest. Tulevikus nähakse lisaresursina

---

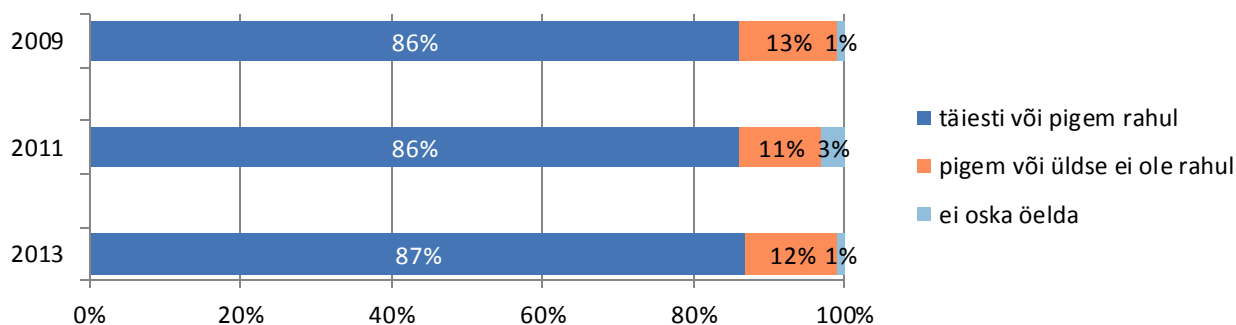
⁸ Samas.

⁹ Samas.

¹⁰ Centar (2014). Kuriteoennetus ja jätkutugi kohalikul tasandil. Kättesaadav Internetis: http://www.centar.ee/uus/wp-content/uploads/2014/05/Kuriteoennetus-ja-jatkutugi-kohalikul-tasandil_EST.pdf.

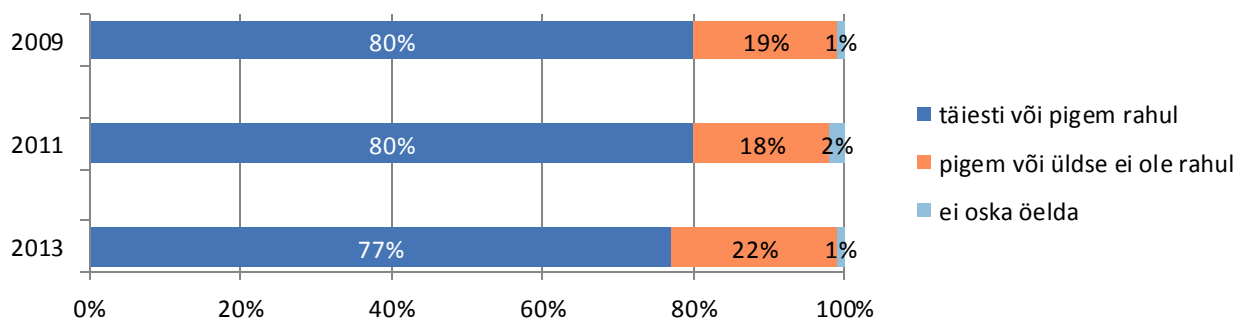
¹¹ Politsei- ja Piirivalveamet (2013). Ülevaade Politsei- ja Piirivalveameti küsitlusest kohaliku omavalitsuse üksuste juhtidega. Kättesaadav Internetis: <https://www.politsei.ee/dotAsset/357341.pdf>.

elupäästevõimekuse suurendamisel ka vabatahtlike päästjaid. Politsei- ja Piirivalveameti 2014. aastal algatatud muudatuste eesmärk oli vastata enam elanike ootustele, tugevdades politseijaoskondi (mõnede süüteomenetluste viimine kogukonnale lähemale ning piirkondlikku politseitöösse enam panustamine) ning tagades suurema tõhususe keskstruktuuride muudatuste kaudu.

Joonis 2¹². Kohaliku omavalitsuse üksuste juhtide hinnang kohaliku omavalitsuse üksuste ning Politsei- ja Piirivalveameti koostööle (Allikas: Ülevaade Politsei- ja Piirivalveameti küsitlusest kohaliku omavalitsuse üksuste juhtide seas, 2013)

Mõlema asutuse reformid on tõstatanud debatte, kuidas arvestatakse muudatuste tegemisel kohalike kogukondade vajadustega – elupäästevõimega komandode arvu suurendamine tähendas ka osade komandode sulgemist ja samas eelduste loomist vabatahtlike komandode tekkele. Politsei- ja Piirivalveameti muudatuste tõttu on tõstatanud küsimused piirkonnapolitseinike väljapaneku kohta ning selle kohta, milline oleks optimaalne teeninduspiirkonna suurus. Elanikel on selge ootus nende kogukonda tundva ja seal nähtava piirkonnapolitseiniku järel. Peamised etteheited on seotud sellega, et politsei ei ole piisavalt nähtav ning viibib piirkonnas liialt piiratud aja, teeninduspiirkonnad on liialt suured ning sündmustele reageerimine aeglane. Enamik kohaliku omavalitsuse üksuste juhtidest on sama arvamusküsitluse järgi Politsei- ja Piirivalveameti piirkonnapolitsei tööga rahul (joonis 3)¹³.

Joonis 3¹⁴. Kohaliku omavalitsuse üksuste juhtide hinnang piirkonnapolitseinike tööle (Allikas: Ülevaade Politsei- ja Piirivalveameti küsitlusest kohaliku omavalitsuse üksuste juhtide seas, 2013)

Siseturvalisust tagavad asutused konkureerivad tööjõuturul samade inimeste pärast – kui ühes asutuses tõstetakse palku, siis paratamatult põhjustab see teenistujate töölt lahkumist teistes asutustes. Seda võimendavad elanike vananemise ja linnadesse kolimise suundumused, piirkonniti on seetõttu raske leida uusi teenistujaid. Viimastel aastatel on siseturvalisuse valdkonnas peamised

¹² N = 170 (koguvalim)

¹³ Politsei- ja Piirivalveamet (2013). Ülevaade Politsei- ja Piirivalveameti küsitlusest kohaliku omavalitsuse üksuste juhtidega. Kättesaadav Internetis: <https://www.politsei.ee/dotAsset/357341.pdf>.

¹⁴ N = 170 (koguvalim)

lahkumispõhjused seotud organisatsiooniliste ümberkorraldustega, st struktuure ja töökorraldusi muudetakse väga sageli ja inimesed ei jõua muudatustega kaasa minna. Füüsiliste nõuetega seotud tervislikud põhjused on mõjutanud vanemaealiste teenistujate lahkumisi. Uued väljakutsed koos parema pakkumisega ja suurenenud töökoormus ei ole levinud lahkumispõhjused ainult noorte hulgas. Lähitulevikus on oodata ühe lahkumispõhjuseks ka pensionile suundumist.

Personalipoliitikat kujundades on vaja käsitleda personali ühtse tervikuna.

Eesti kohaliku omavalitsuse üksused on väga erineva võimekusega, nende võimekus keskvalitsust tasakaalustada on vähenenud ja riigijuhtimises süveneb tsentraliseeritus, mis kohalikul tasandil väljendub riigiasutuste harukondlikus tegevuses (iga amet suhtleb oma allüksuste kaudu elanike ja omavalitsusüksustega, samas on koordineerimata ja kohati vastuoluliste sõnumite ja tegevuste oht). Maavalitsus eesotsas maavanemaga on samas vähe kasutatud võimalus, et esindada riigi huviseid ühtsemalt ja tasakaalustada neid kohalike arenguvajadustega.

Inimesed ja kogukonnad tunnetavad, et nende vajaduste ja muredega ei arvestata, ning see mõjutab otseselt elanike kaugenemist riigist ja vähendab õiguskaitseasutuste legitiimsust – politsei usaldusväärsus on küll suur, ent hinnang politsei tegevuskiirusele ja professionaalsusele on sellest märkimisväärselt väiksem.

Vaja on luua parim koostöö ja koosmõju süsteem riikliku ja kohaliku tasandi vahel. Siseturvalisuse valdkonnas on selliseks võimaluseks kogukonnakeskne lähenemine, mis seisneb koos kogukonnaga sealsete probleemide väljaselgitamises ja koos kogukonna esindajatega nende lahendamises. Kogukonnakeskse lähenemisega jõutakse kogukondade kaudu senisest tõhusamalt ka üksikisiku kaasamiseni. Ühtlasi aitab see tõsta usaldust riigiasutuste vastu ning parandab nende legitiimsust.

Siseturvalisuse eduka tagamise eeldus on suur usaldus riigi (keskvalitsuse) ja vastavate ametkondade vastu. See tekib peamiselt kolme komponendi koosmõjul: riigiametite tõhusus (hinnang õiguskaitseasutuste tööle), õiglustunne (hirm kuritegevuse ees) ja kaasatus (sotsiaalne ohutunde puudumine, kogukondlik ühtekuuluvus ning tahe ja valmisolek vabatahtlikuna kaasa lüüa).¹⁵

Olukorra analüüsist tulenevad arenguvajadused

- Vaja on arendada ja rakendada kogukonnakeskset turvalisuse mudelit, mis põhineb Eesti inimeste, vabatahtlaste, kohaliku omavalitsuse üksuste, riigiasutuste ja ettevõtete koostööl. Mudeli abil selgitatakse välja probleeme ja kavandatakse ühiseid tegevusi ohtude ennetamiseks, leevendamiseks ja vähendamiseks. Kogukondade võrgustamise kaudu on vaja välja töötada erinevate tasandite (üleriigiline, maakondlik, kohalik jne) koostöömudel.
- Vaja on arendada Politsei- ja Piirivalveameti võimekust ennetada ohte ja neile reageerida, avastada ja uurida süütegusid. Selleks on vaja tagada personal, vahendid ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi *IKT*) lahendused ning nende optimaalne kasutamine (riskipõhisus, teenusepõhine juhtimine).
- On vaja arendada ja rakendada piirkondlikku politseitööd ning piirkondade erivajadustega arvestavat maakonnapolitseid.
- On vaja vähendada inimeste riskikäitumist, rõhutada igatühe vastutusele turvalisuse tagamisel, suurendada nende teadlikkust ja oskusi ning kujundada hoiakud enese ja teiste abistamiseks ning ohtudest hoidumiseks ja neile reageerimiseks võttes arvesse sihtrühmade erisusi. Ohuolukorra lahendamisel on turvalisuse tagamisega tegelevate asutuste sekkumine viimane abinõu, inimesed peavad senisest enam ohuolukordi vältima tõhusa ennetustöö või riiklikku järelevalve abil.

¹⁵ Miller, L.S.; Hess, K.M.; Orthmann, C.M.H. (2013). Community Policing: Partnerships for Problem Solving. Cengage Learning; 7 edition, p 576.

Programmi eesmärk ja mõõdikud

Programmi eesmärk: Eesti on ohutu elukeskkonnaga ja turvaliste kogukondadega ühiskond, milles inimesed tunnetavad oma teadlikkuse ja oskuste kasvu ning algatava hoiaku võtmise tõttu rolli ühiskonna turvalisuse loomisel, oskavad turvalisuseriske märgata ning nendele adekvaatselt reageerida.

Programmi mõõdikud	Algtase 2014	2015	2016	2017	2018	2019	Sihttase 2020	Allikas
Registreeritud kuritegude arv	37787	< 32 000	< 30 000	< 30 000	< 30 000	< 30 000	< 30 000	JUM ¹⁶
Vigastussurmade arv (prognosis):								
- liikluses hukkunuid								
- tules hukkunuid								
- uppunuid	388	289	272	256	243	231	240	SIM
- uimasti üledoosi tõttu hukkunuid								
- tapmise ja mõrva tagajärjel hukkunuid								
Usaldus naabrivalve, vabatahtliku pääste, merepääste ja abipolitseinike suhtes	N/A	Mõõdik on välja töötatud	Täpsustub peale mõõdiku välja töötamist	Täpsustub peale mõõdiku välja töötamist	Täpsustub peale mõõdiku välja töötamist	Täpsustub peale mõõdiku välja töötamist	Täpsustub peale mõõdiku välja töötamist	SIM
Usaldus siseturvalisuse asutuste suhtes								
- Politsei- ja Piirivalveamet	83,5%	> 85%	> 85%	> 85%	> 85%	> 85%	> 85%	SIM
- Päästeamet	95,5%	> 95%	> 95%	> 95%	> 95%	> 95%	> 95%	
- Häirekeskus	89%	> 90%	> 90%	> 90%	> 90%	> 90%	> 90%	
Kohaliku omavalitsuse indeks	50,8%	-	Kasvab	Kasvab	Kasvab	Kasvab	Kasvab	SIM

¹⁶ JUM – Justiitsministeerium; SIM – Siseministeerium.

Meede 1: Eelduste loomine turvaliste kogukondade arenguks

Meetme eesmärk: Juurutatud on kogukonnakesksuse mudel ning koostöökorraldus turvalise elukeskkonna kujundamisel ning inimeste turvalisust puudutavate probleemide väljaselgitamiseks ja lahendamiseks. Vabatahtlike kaasatakse senisest enam ja mitmekesisemal viisil. Hoitakse siseturvalisuse teenistujate, vabatahtlike ja nende toetajate motivatsiooni. Elanikud teavad oma rolli kogukonna turvalisuse tagamisel, suurenenud on valmidus ja oskus aidata teisi õnnetuse korral ning seista vastu õigusrikkumiste toimepanemisele.

Meetme mõõdikud	Algtase 2014	2015	2016	2017	2018	2019	Sihttase 2020	Allikas
Rahulolu kohalike politseinike tööga	72%	83%	84%	85%	85%	85%	85%	PPA
Abipolitseinike arv 1300 elaniku kohta	0,96	1	1	1	1	1	1	PPA
Abipolitseinike politseitegevuses osaletud tundide arv aastas	82 655	> 80 000	> 80 000	> 80 000	> 80 000	> 80 000	> 80 000	PPA
Vabatahtlikud päästjad: - tunnistusega vabatahtlike päästjate arv	1400	1500	1600	1680	1765	1945	1945	PÄA
- iseseisvalpäästetööl osalemise õigusega vabatahtlike päästjate arv	1100	1240	1300	1375	1460	1625	1625	PÄA
- vabatahtlikku päästeühingusse kuuluvate inimeste arv	2000	2100	2200	2280	2350	2450 (2020)	2450 (2020)	PÄA
Vabatahtlikud merepäästjad: - esimese astme õppe läbinud vabatahtlike merepäästjate arv	187*	400	466	532	598	664	730	PPA
- teise astme õppe läbinud vabatahtlike merepäästjate arv	86*	134	184	234	284	334	384	
- tunnustatud vabatahtlike merepäästjate arv	48*	300	380	450	516	582	648	
- PPA-ga merepäästetööde tsiviilõiguslikus lepingus olevate ühingu arv	17*	33	35	35	35	35	35	

Olulised probleemid

Demograafilised arengud, piiratud eelarvevahendid ja asutustevaheline palgakonkurents panevad siseturvalisuse eest vastutavad asutused olukorda, kus on keeruline tulla vastu kodanike ootustele turvalisust puudutavate teenuste pakkumisel.

Korrakaitsega seonduv tööjaotus ja vastutus on killustatud nii riigis kui ka kohaliku omavalitsuse üksustes, mistõttu ei ole tulemuslikult käivitunud ka piirkondlikul tasandil tehtav koostöö.

Kohaliku omavalitsuse üksuste võimekus panustada turvalisuse tagamisele on väga erinev, väiksematel kohaliku omavalitsuse üksustel napib suutlikkust turvalisusega seonduvaid küsimusi iseseisvalt hallata ning oodatakse suuremat panust keskvalitsuselt (sealhulgas Politsei- ja Piirivalveametilt ning Päästeametilt).

Puuduvad riiklikult kindlaks määratud suunad, kuidas arendada edasi vabatahtliku merepääste valdkonda. Siinjuures tuleb analüüsida, kas ja kuidas on võimalik edaspidi omavahel paremini integreerida vabatahtliku maapääste ja merepääste valdkond (näiteks ühised valdkondlikud tegevused, ühisvõimekuste tagamine, sarnased meetme kasutamise õigused, sarnased sotsiaalsed tagatised, ühised rahastamisvõimalused, valdkonna juhtimise ja koordineerimise arendamine). On vaja analüüsida, kuidas luua paremaid võimalusi inimeste kaasamiseks erinevates vabatahtliku tegevuse valdkondades (korrakaitse, maapääste, merepääste, riigikaitse jne), säilitades sealjuures selged, toimivad ja läbipaistvad valdkondade juhtimise, rahastamise ning omavahelise koostöö põhimõtted.

Elanike soov võtta vastutust turvalisuse tagamisel on kasvanud, ent jätkuvalt peab 2/3 Eesti elanikest turvalisust üksnes politsei ja kutseliste päästjate ülesandeks. Elanike valmisolek hakata siseturvalisuse valdkonna vabatahtlikuks on väike ning vabatahtlike tunnustamine ja toetamine on ebaühtlane. Samuti on vähene teadlikkus vabatahtlikust tööst ning liialt kõrgeid kutsenõudeid (nt keeleoskust) tihti peale takistuseks vabatahtlikuks hakkamisel.

On vaja arendada politsei võimekust reageerida ohtudele, avastada üha keerukamaid süütegusid, tagada nende kiire kohtueelne menetlus ning lahendada süütegusid. Politsei ressursikasutus ei ole optimaalne, kuna täidetakse mitmeid kohustusi, mis ei eelda politseilist väljaõpet või sekkumist. Seetõttu väheneb võimekus reageerida elanike seisukohalt kriitilisematele probleemidele.

Oodatavad tulemused

Inimesed tunnevad end turvaliselt.

Välja on töötatud ning ellu on rakendatud kogukonnakeskse turvalisuse mudel, mis arvestab piirkonna eripärade ja vajadustega. Probleemide lahendamiseks tegeletakse võimalikult lähedaseimal tasandil. Turvalisuse tagamisel toimib sujuv koostöö elanike, riigiasutuste, kohaliku omavalitsuse üksuste, ettevõtete ja vabaühenduste vahel.

Käivitatud on maakondlikud turvalisuseküsimustega tegelevad võrgustikud, mis toimivad kahel tasandil: 1) eksperditasand analüüsi- ja meetodikavalikute hindamiseks ja suunamiseks; 2) otsustajate tasand (maavanema eestvedamisel) eesmärkide seadmiseks ja ressursipaigutuse otsustamiseks. Regulaarselt vahetatakse teavet, koostatakse tegevuskavasid probleemide lahendamiseks ning jälgitakse nende täitmist. Pooltel on ajakohane pilt tegelikust olukorrast, ollakse teadlikud piirkonna riskidest ja tegevusvõimalustest.

Tagatud on politsei reageerimisvõimekus politsei kohe sekkumist vajavatele sündmustele, arvestades erinevate piirkondade eripäradega (rahvastiku tihedus, juhtumite sagedus).

Tagatud on politsei- ja päästetööks vajaliku varustuse ning infrastruktuuri olemasolu, samuti vabatahtlike varustatus.

Siseturvalisuse vabatahtlike tegevus on ühiskonnas kõrgelt tunnustatud ja hinnatud, vabatahtlike kaasamise vorme on erinevaid ning need arvestavad vabatahtliku võimete ja oskustega.

Uuendatud on vabatahtliku pääste arengusuunad ning koostatud on kavad vabatahtliku merepääste ja korrakaitse arendamiseks.

Elanikud teavad oma rolli kogukonna turvalisuse tagamisel, suurenenud on valmidus ja oskus aidata teisi õnnetuse korral ning seista vastu õigusrikkumiste toimepanemisele.

Inimeste turvalisust puudutavad probleemid selgitatakse välja ja lahendatakse sujuvalt, kasutatakse viise, mis viivad avaliku korra taastamiseni, turvatunde suurenemiseni ja tagavad inimeste suurema rahulolu politsei tegevusega.

Olulised tegevused

1. Töötatakse välja ning rakendatakse ellu Eesti vajadustele vastav siseturvalisuse tagamise kogukonnakeskse lähenemise mudel, mille keskmes on maakondlike ja kohalike turvalisuse võrgustike loomine riskirühmade mõjutamiseks õigusküülekale ja ohutule käitumisele ning kogukondlike turvalisuseprobleemide lahendamiseks. Tagatakse võrgustike tegevuse meetodiline ja rahaline toetamine. Arendatakse välja riiklik tugisüsteem, et suurendada kohaliku omavalitsuse üksuste võimekust kavandada (kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osana) ja viia ellu kohalikke siseturvalisuse tegevusi, sealhulgas ennetustööd
  - 1.1. 2015. aastal töötab Siseministerium maakondliku ja kohaliku turvalisuse alase võrgustikutöö edendamiseks välja koolitused ja viib need koostöös maavalitsustega 2020. aastaks ellu.
  - 1.2. 2015. aastal moodustab Justiitsministerium süüteoennetuse nõukogu juurde komisjoni kohaliku tasandi ennetuse edendamiseks.
  - 1.3. 2016. aastaks töötab Siseministerium välja kogukonnakeskse turvalisuse kontseptsiooni ning aitab 2018. aastaks teistes asutustes kontseptsiooni rakendamiseks vajalikke mudeleid välja töötada ja juurutada.
  - 1.4. 2017. aastaks loob Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga, Päästeametiga) koostöös Rahandusministeriumiga (maavalitsustega) ja Sotsiaalministeriumiga (koostöös Tervise Arengu Instituudiga) maakondlikud turvalisuse nõukogud, arvestades senist praktikat (territoriaalsed kriisikomisjonid, tervisenõukogud, liikluskomisjonid, traumanõukogud).
  - 1.5. 2016. aastal analüüsib Justiitsministerium koostöös Siseministeriumiga kuriteo ennetuse korraldust kohalikul tasandil, 2017. aastal koostab Siseministerium koostöös Justiitsministeriumi ja omavalitsusliitudega ülevaate kohalike turvalisusealaste komisjonide tööst ning 2018. aastal soovitusliku juhendmaterjali komisjonide loomiseks, nende töö korraldamiseks ja arendamiseks.
  - 1.6. 2015.–2020. aastal korraldab Siseministerium kogukondliku turvalisuse edendamiseks igal aastal projektitoetuse konkursi.
2. Kogukonnakeskse lähenemise rakendamiseks arendatakse välja maakonnapolitsei ja suurendatakse jaoskonna juhtide vastutust, et arvestada paremini kohalike vajadustega. Rakendatakse ellu piirkondliku politseitöö mudel ning koostatakse seda toetav pikaajaline plaan politsei ruumilise paiknemise kohta (st kus hakkavad paiknema jaoskonnahooned ja reageerimisvõimekused). Samuti arvestatakse „Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020“ rakenduskavas planeeritud tegevustega.

- 2.1. 2016. aastaks töötab Siseministerium (Politsei- ja Piirivalveamet) välja piirkondliku politseitöö ressursumodeli.
  - 2.2. 2016. aastal arendab Siseministerium Politsei- ja Piirivalveameti tegevus- ja juhtimismudelit, eelkõige teenuspõhist juhtimist, sh maakonnapolitsei rakendamist ja prefektuuride rolli, võttes arvesse Riigikontrolli auditit ja teisi asjaomaseid analüüse.
  - 2.3. 2017. aastal analüüsib Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) piirkondliku politseitööga seotud rahuolu ja ootusi. Selle põhjal hinnatakse piirkonnapolitseinike kohalolu ja arvu suurendamise vajadust.
  - 2.4. 2017. aastal koostab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) politsei ruumilise paiknemise pikaajalise plaani.
3. Avalikkuse ootuste juhtimiseks teeb Siseministeriumi (Päästeamet 2015. aastal ning Politsei- ja Piirivalveamet 2016. aastal) avalikuks ülevaated üksuste reageerimisvõimekusest ja kohalejõudmise kiirusest (nii maismaal kui ka merepäästel).
  4. Suurendatakse analüüsipõhist korrakaitset, et saavutada võimalikult tõhus inimeste turvalisuse tagamine. Rakendatakse piirkonna eripärasid arvestavat standardiseeritud taset väljakutsete kiireks teenindamiseks.
    - 4.1. 2016. aastal analüüsib Siseministerium (Politsei- ja Piirivalveamet) välijuhtimist ning töötab hiljemalt 2018. aastaks välja uuendatud välitöö süsteemi ja rakendab seda.
    - 4.2. 2017. aastal analüüsib Siseministerium kohaliku omavalitsuse korrakaitseüksuse (munitsipaalpolitsei) rolli ja selle mõju korrakaitsele, võimalusi ja probleeme, mis on seotud munitsipaalpolitsei loomise ning rakendamisega avaliku korra ja heakorra tagamiseks.
    - 4.3. 2017. aastaks töötab Siseministerium (koostöös Sisekaitseakadeemiaga) välja kohaliku omavalitsuse korrakaitseametniku kutsestandardile vastava koolitusprogrammi.
    - 4.4. 2018. aastaks valmistab Siseministerium ette õiguslikud alused eradetektiviinduse rakendamiseks.
    - 4.5. 2020. aastaks töötab Siseministerium kohalikele omavalitsusüksustele välja korrakaitse analüüsimise meetodika, arvestades nende terviseprofili.
  5. Siseministerium uuendab politsei- ja päästetegevuseks vajalikke töövahendeid ja varustust ning arendab infrastruktuuri lähtuvalt pikaajalisest plaanist politsei- ja päästeasutuste ruumilise paiknemise kohta. Samuti tagatakse senisest suurem koostöö erinevate riigiasutuste vahel, et tagada ressursside parem ühiskasutus.
    - 5.1. 2015. aastal koostab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) kava transpordivahendite rahastamise alternatiivide kohta.
    - 5.2. 2016. aastal koostab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) politsei relvastuse arengukava ning tagab 2020. aastaks arengukava alusel politsei relvastuse uuendamise.
    - 5.3. 2016. aastal analüüsib Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveameti, Sisekaitseakadeemia ja Päästeametiga) alarmsõiduki juhtide koolituse korraldust, sh koolituse ruumilist paiknemist.

- 5.4. 2017. aastal esitab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveameti ning Päästeametiga) enda ettepanekud valitsemisala asutuste (politsei- ja päästetegevuses) ressursside tõhusaks ühiskasutuseks.
- 5.5. 2018. aastal analüüsivad Siseministerium (koostöös Politsei ja Piirivalveameti ning Päästeametiga) ja Kaitseministerium vabatahtlike (abipolitseinikud, vabatahtlikud päästjad ja merepäästjad) rolli riigikaitstes ja esitavad ettepanekud koostada vastavad tegevusjuhendid.¹⁷
- 5.6. 2019. aastaks võtab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) kasutusele uue politseiametnike ja abipolitseinike vormiriietuse.
- 5.7. 2018. aasta juuliks analüüsivad Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) ja Kaitseministerium võimalusi luua ühtne riigikaitse ja siseturvalisuse valdkonna vabatahtlike (varade ja varude, sh relvade) arvestuse süsteem.¹⁸
- 5.8. 2020. aastaks analüüsib Siseministerium koostöös Kaitseministeriumiga vajadust lisada korrakaitse väljaõpe ajateenistuse baasõppe osaks.
6. Korrakaitse- ja päästetegevustesse kaasatakse vabatahtlikke ja mittetulundussektorit nii avaliku korra ohtude ennetamiseks kui ka suuremahuliste õnnetuste tagajärgede likvideerimiseks. Sealjuures toetatakse Eesti Naabrivalve, Vabatahtliku Mere- ja Järvepääste, Eesti Abipolitseinike Kogu, Päästeliidu ja teiste strateegiliste partnerite tegevust, samuti kohalike turvalisuse tagamisega tegelevaid ühinguid (eriti kohtades, kus riigiasutuste reageerimine ei ole piisavalt kiire), et tagada vabatahtlike motiveeritus, nende töö tutvustamine ning populariseerimine ühiskonnas.
- 6.1. 2015.–2020. aastal toetab Siseministerium Eesti Naabrivalve, Eesti Vabatahtliku Mere- ja Järvepääste, Eesti Abipolitseinike Kogu ja Päästeliidu võimekuse kasvu. Siseministerium lepib ühendustega igal aastal kokku järgmise aasta tegevused, oodatud tulemused ning rahalise toetuse.
- 6.2. 2017. aastal koostab Siseministerium koostöös omavalitsusliitudega ülevaate kohaliku omavalitsuse üksuste praktikast vabaihenduste toetamisel kogukondliku turvalisuse edendamisel ning juhendi ühenduste toetamiseks.
- 6.3. 2017. aastal analüüsib Siseministerium koostöös Külaliikumise ja Kodukant, Linnalaboriga ja Eesti Korterühistute Liiduga küla- ja linnaasumiseltside, koduomanike ja korteriühistute rolli oma naabruskonna turvalisuse loomisel sh koostööd politseiga.
7. Siseministerium lihtsustab vabatahtlikuna kodukoha turvalisuse tagamisel osalemist ning loob mitmekesisemad võimalused oma võimete paremaks rakendamiseks. Tagatakse vabatahtlike koolitamine ja varustatus tööks vajalike vahenditega. Siseministeriumi juhtimisel uuendatakse siseministri kinnitatud vabatahtliku pääste arengukava „Riiklikud suunad vabatahtliku pääste arengus“ ning koostatakse korrakaitse- ja merepäästevaldkonna vabatahtliku tegevuse arengusuundade dokumendid.
- 7.1. 2015. aastal töötab Siseministerium (Politsei- ja Piirivalveametiga) välja juhendid ja soovitused vabatahtlikke kaasamiseks piirkondlikku politsei- ja ennetustöösse.

^{17; 18} Antud tegevus panustab ka „Riigikaitse arengukava“ mittesõjalisse osasse (piiratud käibega dokument).

- 7.2. 2016. aastal koostab Siseministerium korrakaitse- ja merepäästevaldkonna vabatahtliku tegevuse arengusuundade dokumendid.
- 7.3. 2017. aastaks uuendab Siseministerium vabatahtliku pääste arengusuundade dokumendi.
- 7.4. 2017. aastal koostab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) analüüsi vabatahtlike töö käigus tekkinud kahjude hüvitamise tingimuste kohta ja esitab ettepanekud.
- 7.5. 2017. aastaks loob Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveameti ja Päästeametiga) võimaluse esitada veebikeskkonnas www.eesti.ee vabatahtlikuks päästjaks ja merepäästjaks ning abipolitseinikuks astumise e-taotluse.
- 7.6. 2018. aastaks suurendab Siseministerium (Politsei- ja Piirivalveamet) abipolitseinike koolitamisel e-õppe osakaalu .
8. Siseministerium koostöös Justiitsministeriumiga koostab kontseptsiooni siseturvalisuses kodanikualgatuse ja -julgusega silmapaistnud isikute, vabatahtlike ja eestvedajate ning nende toetajate (asutused, ühingud ja isikud) ning turvalisusealase kodanikuhariduse pakkujate ja edendajate tunnustamiseks.
- 8.1. 2017. aastal koostavad Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveameti ning Päästeametiga) ja Justiitsministerium kontseptsiooni siseturvalisuses kodanikualgatuse ja -julgusega silmapaistnud isikute, vabatahtlike ja eestvedajate ning nende toetajate (asutused, ühingud ja isikud) ning turvalisusealase kodanikuhariduse pakkujate ja edendajate tunnustamiseks.
- 8.2. 2018. aastal juurutavad asjaomased valitsusasutused ja ühingud eespool nimetatud tunnustamise korrad.
9. Tagatakse kvaliteetsed, paindlikud ning tööturuvajadusi arvestavad õppimisvõimalused ja karjääriteenused, et leevendada siseturvalisuse valdkonna asutuste vajadusi erialase kvalifikatsiooniga tööjõu järele.
- 9.1. 2016. aastal koostab Siseministerium (koostöös Sisekaitseakadeemiaga) Sisekaitseakadeemia pikaajalise arenguvisioni ja tegevuskava.
- 9.2. 2016. aastal analüüsib Siseministerium (koostöös Sisekaitseakadeemia ning Politsei- ja Piirivalveametiga) politseiametniku kutse- ja kõrghariduse väljaõpet ning selle korraldust.
- 9.3. 2018. aastaks uuendab Siseministerium (koostöös Sisekaitseakadeemiaga) politseiametniku kutse- ja kõrghariduse õppekavasid, et tagada kogukonnakeskse turvalisuse mudeliga ja tõendus põhise ennetustööga seotud pädevused õpiväljunditena.
10. Vähendatakse personalivoolavust ning asutustevahelist konkurentsi inimressurssi pärast, tagades stabiilse töökeskkonna, võrreldavad palgatasemed siseturvalisust tagavates ja riigikaitseasutustes.

10.1. 2015. aastal analüüsib Siseministerium kriminaalasjade menetlejate läbipõlemise ennetamiseks politseiametnike töönõustamise vajadust.¹⁹

10.2. 2016. aastal arendab Siseministerium (Politsei- ja Piirvalveamet) töönõustamissüsteemi sh vajadusel loob supervisiooni süsteemi, seda eelkõige (raskete) vägivaldajuhtumitega tegelevatele menetlejatele. 2017. aastal tagab Siseministerium (Politsei- ja Piirvalveamet) menetlejatele nõustamise tugiteenuse pakkumise.

11. Suurendatakse politsei võimekust lahendada kogukondlikke turvalisuseprobleeme, avastada, menetleda ja lahendada kuritegusid, selleks muudetakse õigusakte, tehakse koolitusi, võetakse kasutusele IKT lahendusi ning eraldatakse lisaressursse (sealhulgas Euroopa Liidu vahendid).

12. Tagatakse politsei ressursside optimaalne kasutus, vähendades politseile pandud ülesandeid, mille täitmine on ressursimahukas ning ei ole otseselt seotud politsei põhiülesannete täitmisega.

12.1. 2015. aastal koostab Siseministeriumi ülevaate ja esitab ettepanekud politseile pandud ülesannete vähendamiseks.

12.2. 2019. aastaks vähendab Siseministerium politsei ülesannete hulka, mis ei ole seotud politsei põhiülesannete täitmisega.

Meede 2: Ohtude, süütegude ja õnnetuste ennetamine

Meetme eesmärk: Suurendatud on elanike teadlikkust tule, vee ja avaliku korruga seotud ohtudest ning oskust ohte ennetada ja neile reageerida. Ohte ennetav käitumine ja esmaabi andmise oskus on kujunenud koos hariduse omandamisega osaks igapäevaeluks vajalikest teadmistest.

Meetme mõõdikud	Algtase 2014	2015	2016	2017	2018	2019	Sihttase 2020	Allikas
Ennetustegevusega (projektid ja loengud) mõjutatavate sihtrühmade suurus	4%	4%	4%	4%	4%	4%	4%	PPA, PÄ

Olulised probleemid

Eesti elanike riskikäitumine on suur, see põhjustab suuri kahjusid tervisele, elule ja varale. Tule-, vee- ja liiklussurmade arv on Eesti rahvaarvu arvestades oluliselt suurem kui Põhjamaades. Puudub keskne vaade riskikommunikatsiooni olemusest ja vastav tegevusplaan. Süüteod ja õnnetused on seotud laiemate sotsiaalsete probleemidega, näiteks alkoholi liigtarvitamine, narkomaania ning agressiivne käitumine, mis eeldavad erinevatelt asutustelt meetmete võtmist. Tegevuste koordineerimine on erinevate arengukavade ning

¹⁹ Tegevus panustab ka „Vägivalda ennetamise strateegia 2015–2020“ alaeesmärgi „Vägivaldajuhtumite menetlemine on ohvrirõbralikum“ meetmesse 3.2. „Teisese ohvrustumise vältimiseks õigu skaitseasutuste töötajate ja advokaatide koolitamine“.

tegevusplaanide kaudu paranenud, ent asutuste rollid on jätkuvalt ebaselged ning keerukate probleemide lahendamine jääb tihtipeale vaid ühe ministeeriumi valitsemisala piiridesse.

Ennetustöö turvalisuse valdkonnas on killustatud erinevate asutuste vahel ja on kitsaste valdkondade keskne. Universaalse ennetuse tegevused ei ole süsteemsed ning neid ei koordineerita piisavalt. Seetõttu ei ole süütegude ja õnnetuste²⁰ ennetustegevustesse tehtud investeeringud olnud piisavalt süsteemsed ning järjepidevad, napib vahendeid ja tõenduspõhist lähenemist.

Üksnes korrakaitseasutuste reageerimine ja sekkumine alaealiste õigusrikkumistele ei ole piisavalt mõjus, et hoida ära riskikäitumist ja korduvrikkumisi. Põhimõtteid koostöökis haridus-, noorsootöö-, lastekaitse- ja sotsiaalvaldkonna asutustega ning mõjutusvahendite valikut on vaja ajakohastada.

Tegevusi, mis on suunatud korduvate süütegude ja ohvriks langemise ärahoidmisele, on vaja paremini koordineerida. Puudulik kommunikatsioon ning koostöö on mitmel korral tinginud liiga hilise või puuduliku reageerimise sündmustele, mida olnuks võimalik ennetada.

Praegune õiguskaitseasutuste praktika ei arvesta ohvri vajadusi. Seetõttu on suur teisese ohvrustumise oht.

Planeeringute puhul ei ole arvestatud piisavalt turvalisust puudutavate aspektidega ning turvalise elukeskkonna planeerimise põhimõtteid ei ole süsteemselt rakendatud.

Oodatavad tulemused

Elanikud on eestkätt tule, vee ja avaliku korraga seotud ohtudest teadlikud ning oskavad neid ennetada ja neile reageerida. Ohte ennetav käitumine ja esmaabi andmise oskus on kujunenud koos hariduse omandamisega osaks igapäevaeluks vajalikest teadmistest.

Vähenenud on tule- ja veeõnnetuste arv, õnnetustega kaasnenud tõsiste vigastuste (raske tervisekahjustuse tekitanud) arv ja vigastussurmade arv.

Süütegude arv on vähenenud, sealjuures on eriti tähelepanu pööratud kriminaalpoliitika arengusuundades prioriteetidena nimetatud kuritegude ennetamisele ja neile reageerimisele.

Koordineeritud ja järjepidevat ohutusteavet on võimalik saada kõigist laialdaselt kasutusel olevatest meedia- ja sotsiaalmeediakanalitest, hooajaliselt ning vastavalt riskidele.

Kogukondades osatakse märgata avalikus ruumis olevaid ohtusid ning neile juhitakse tähelepanu.

Olulised tegevused

1. Analüüsitakse süütegude ja õnnetuste põhjuseid ning nende ennetamiseks rakendatavate abinõude mõjusust. Sellest lähtuvalt toimub arenduste koordineerimine, strateegiline planeerimine ja õigusloome kujundamine.

1.1. 2015. aastal analüüsib Siseministeerium (koostöös Päästeametiga) vajalike andmete kogumist õnnetuste tekkepõhjuste väljaselgitamiseks ja selle piisavust, eesmärgiga saada lisaks hukkunute andmetele ka vigastatute kohta lisaandmeid, sh Sotsiaalministeeriumi valitsemisala kaudu. Vajaduse korral valmistab Siseministeerium 2017. aastaks ette õigusaktide muudatused andmete kogumiseks.

---

²⁰ Sotsiaalministeerium on alates 2015. aasta algusest vigastuste ennetamise valdkonna üldkoordineerija

2. Töötatakse välja ja juurutatakse Eesti tingimustele sobiv universaalse ennetuse süsteem ning määratakse kindlaks erinevate poolte rollid selle rakendamiseks. Koostatakse ülevaade erinevate ohutusega seotud valdkondade probleemidest ning ühtlustatakse ennetustegevusi ja ohutussõnumeid ministeeriumide valitsemisalade üleselt. Elanikke teavitatakse võimalikest riskidest ning süütevõime suundumustest, arendatakse ohtudest teavitamise võimekust, sealhulgas sotsiaalmeedia kaudu. Töötatakse välja üldised ennetusprogrammide elluviimise põhimõtted ning nendega seonduvate investeeringute tegemise põhimõtted (sealhulgas tõenduspõhisus, järjepidevus, mõjus). Töötatakse välja tervislike eluviiside ja turvalise elukeskkonna propageerimise võrgustikutöö põhimõtted ning rakendatakse neid.
- 2.1. 2015. aastal koostab Siseministeerium koostöös Justiitsministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumiga lähteülesande universaalse ennetuse kontseptsiooni loomiseks. Universaalse ennetuse kontseptsiooni koostamise vastutaja selgub 2016. aastal läbirääkimiste tulemusel.
- 2.2. 2020. aastaks töötab Siseministeerium (koostöös Päästeametiga) rahvusvahelise ühisprojektina välja ja võtab kasutusele ennetustegevuse tulemuslikkuse hindamise mudeli, kasutades võimalusel Läänemere maade Nõukogu projektirahastust.
3. Tagatakse ohutusõppe süvendamine ja integreerimine põhihariduse omandamisse. Valmistatakse ette õppematerjalid ja õpetajad (koolide rolli suurendamine ohutusõppes ning praeguste ja tulevaste õpetajate ettevalmistamine) ohutusõppe läbiviimiseks ja toetatakse sisekaitseõppe võimaluse tagamist igas maakonnas. Lastele tagatakse kvaliteetne ujumisõppe põhihariduse esimeses astmes.
- 3.1. 2015. aastal töötab Siseministeerium (koostöös Päästeametiga) koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Kultuuriministeeriumiga välja meetodika laste ujumisõppe hindamiseks ja alustab õpetajate koolitamist uue meetodika alusel. Õppekavade uuendamiseks 2017. aastal võetakse riikliku standardina kasutusele uus ujumisõppe meetodika.
- 3.2. 2015. aastal analüüsib Siseministeerium (koostöös Päästeametiga) päästevaldkonda puudutava ohutusõppe kajastatust õppematerjalides.
- 3.3. 2015. aastal töötab Siseministeerium (koostöös Päästeametiga) välja ettepanekud pääste valdkonda puudutavate ohutusteemade käsitlemiseks kõrgkoolide õpetajakoolituse taseme- ja täienduskoolituse õppekavades.
- 3.4. 2016. aastal algatatakse ministeeriumide koostöös tegevused leidmaks võimalusi eri valdkondi puudutavate ohutusteemade kajastamiseks õppematerjalides ja õpetajakoolituse taseme- ja täienduskoolituse õppekavades.
- 3.5. 2020. aastaks juurutavad Siseministeerium (koostöös Päästeametiga) ning Haridus- ja Teadusministeerium koolides ohutusõppe iseseisva läbiviimise.²¹
- 3.6. 2016.–2020. aastal soodustab Siseministeerium koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga sisekaitseõppe levimist igasse maakonnasse vähemalt ühes gümnaasiumis.

²¹ Tegevus panustab ka „Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020“ alaeasmärgi „Rahvastiku keheline aktiivsus on suurenenud, toitumine on muutunud tasakaalustatumaks ja riskikäitumine on vähenenud“ meetmesse 6. „vigastuste ennetamine ja vähendamine“.

4. Jätkatakse elanike teavitamist ohtudest, samuti igapäevaste võimalustest osutada turvalisuse tagamisel kaasabi. Korraldatakse ennetuskampaaniaid, mis on suunatud riskikäitumise vähendamisele ja ohtude ennetamisele (sealhulgas inimkaubandus, varavastased süüteod, perevägivald), ning pidevat ohutusosalast kommunikatsiooni, arvestades hooajalisi riske. Erinevate kanalite kaudu on kättesaadavad lihtsasti arusaadavad juhised ohu vältimiseks ja ohuolukordades käitumiseks.²²
- 4.1. 2015. aastast seob Siseministerium (koostöös Päästeametiga) ennetuskampaaniaid rohkem teiste ennetustegevustega.
- 4.2. 2017. aastaks lepib Siseministerium koostöös asjaomaste asutuste ja vabatahtlastega kokku koordineeritud ennetustegevused, mis on suunatud isikliku vara paremale kaitsmisele varavastaste süütegude ennetamiseks.
5. Sotsiaalministerium koostöös Justiitsministeriumi, Siseministeriumi ning Haridus- ja Teadusministeriumiga, arvestades „Laste ja perede arengukavas 2012–2020“ ning „Vägivalda ennetamise strateegias 2015–2020“ nimetatud tegevusi, arendavad välja uue lastekaitse süsteemi ja rakendavad seda, reformivad alaealiste õigusrikkumistele reageerimise süsteemi ning tõhustavad alaealiste kaitsega tegelevate ametnike koostööd.²³
- 5.1. 2015. aastal analüüsib Siseministerium koostöös Justiitsministeriumiga alaealiste õigusrikkumistele reageerimise menetluspraktikat ning praeguse süsteemi puudusi.²⁴
- 5.2. 2015. aastal töötab Sotsiaalministerium koostöös Siseministeriumi, Justiitsministeriumi ning Haridus- ja Teadusministeriumiga välja uue süsteemi korralduse ja õigusliku regulatsiooni ning 2017. aastast alustab süsteemi rakendamist.
- 5.3. 2016. aastal käivitab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) politseis alaealiste õigusrikkumistele reageerimise taastava õiguse juhtprojekti, mille käigus rakendatakse taastava õiguse meetodeid ja hinnatakse nende mõju. 2017. aastaks kavandatakse juhtprojekti tulemuslikkuse põhjal taastava õiguse meetodite rakendamine üle Eesti.
- 5.4. 2017. aastal juurutab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) taastava õiguse põhimõtted ja meetodid alaealiste õigusrikkumistele reageerimisel.
6. Laste kaitsmiseks ja riskiperede probleemide lahendamiseks tõhustatakse koostööd kohaliku omavalitsuse üksustega probleemide lahendamisel ja juhtumikorralduses, et ennetada korduvrikkumisi ja ohvriks langemist. Arendatakse riiklikke andmekogusid (sealhulgas politsei andmekogusid) ning luuakse ühildumisvõimalused kohaliku omavalitsuse üksuste andmekogudega.²⁵

²² Tegevus panustab ka „Vägivalda ennetamise strateegia 2015–2020“ alaeasmärgi „Inimesed oskavad paremini vägivaldast hoiduda, seda ära tunda ja sellesse sekkuda“ meetmesse 1.1. „Vägivalda-alase teadlikkuse edendamine ja seeläbi vägivalda taunivate hoiakute kujundamine“.

²³ Viiakse ellu „Laste ja perede arengukava 2012–2020“ kaudu.

²⁴ Tegevus panustab ka „Vägivalda ennetamise strateegia 2015–2020“ alaeasmärgi „Alaealiste vägivalda ja õigusrikkumiste vähendamine ning ennetamine“ meetmesse 9 „Alaealiste õigusrikkumistele tõhusam reageerimine“. Tegevused viiakse ellu Euroopa Sotsiaalfondi vahendite toel.

²⁵ Tegevus ja alategevused panustavad ka „Laste ja perede arengukava 2012–2020“ alaeasmärgi „Eesti laste- ja perepoliitika on teadmispõhine ja ühtne, toetades ühiskonna jätkusuutlikkust“ meetmesse 1 „Laste ja perede valdkonna ühtne, jätkusuutlik ja vajaduspõhine arendamine“.

- 6.1.** 2016. aastal tellivad Siseministerium (koostöös Siseministeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusega) ja Sotsiaalministerium andme- ja teabevahetuslahenduse kontseptsiooni (sh lähteülesande ja tööprotsesside kirjelduse).²⁶
- 6.2.** 2017. aastal tellivad Siseministerium (koostöös Siseministeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusega) ja Sotsiaalministerium andme- ja teabevahetuslahenduse loomise.
- 6.3.** 2016. aastal valmistavad Siseministerium ja Sotsiaalministerium (koostöös Sotsiaalkindlustusametiga) ette juhtumikorralduse mudeli, lähisuhtevägivalla all kannatavate noorte ja perede abistamiseks.²⁷
- 6.4.** 2020. aastaks rakendavad Sotsiaalministeriumi (Sotsiaalkindlustusameti) koordineerimisel kohaliku tasandi spetsialistid (sh politseiametnikud, kohaliku omavalitsuse üksuste sotsiaaltöötajad, ohvriabitoetajad jt) riskiperede abistamiseks juhtumikorralduse mudelit.²⁸
- 7.** Siseministerium viib ellu programmid, mis on suunatud riskilaste ja -noorte arenguvõimaluste avardamisele ning neile vaba aja tegevuste pakkumisele, õigusrikkumise taustaga noorte tööturule või õppima kaasamisele.²⁹
- 7.1.** 2015.–2020. aastal viib Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) Euroopa Sotsiaalfondi toel koostöös MTÜ-ga SPIN ellu spordil põhineva kogukondliku ennetusprogrammi SPIN.
- 7.2.** 2015.–2020. aastal viib Siseministerium Euroopa Sotsiaalfondi toel koostöös SA-ga Omanõulise Kooli Arenduskeskus ellu õigusrikkumise taustaga noorte tööturule kaasamise programmi.
- 8.** Siseministerium (Politsei- ja Piirivalveamet) tagab süütegude ennetamise võimekuse (piirkondliku politseitöö teenus, süütegude ennetamise teenus), määrab kindlaks teenusstandardid, mis arvestavad piirkondlikke eripärasid, ning tagab ennetustegevusega seonduvate projektide ja algatuste elluviimise.
- 8.1.** 2016. aastal analüüsib Siseministerium võimalusi rakendada piirkondlikus politseitöös kogukondliku lepituse meetodit.
- 8.2.** 2017. aastal käivitab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) kogukondliku lepituse meetodi juhtprojekti, mille käigus hinnatakse projekti tulemuslikkust ja mõju. 2018. aastaks hinnatakse juhtprojekti tulemuslikkuse põhjal meetodi rakendamist kõigis maakondades.
- 9.** Suurendatakse koolide võimekust luua turvaline õpikeskkond, sealhulgas osaletakse õnnetuste ja süütegude ennetamises ja lahendamises, uuendatakse koolide turvalisuse

²⁶ Tegevus panustab ka „Vägivalla vähendamise strateegia 2015–2020“ alaeesmärgi „Vägivallajuhtumite menetlemine on ohvrisõbralikum“ meetmesse 3.3 „Vägivallajuhtumite tõhusam uurimine“

²⁷ Tegevus panustab ka „Noortevaldkonna arengukava 2014–2020“ alaeesmärgi „Noorel on väiksem risk olla tõrjutud“ meetmesse 2.1 „Noorte kaasamise suurendamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine“ ja „Vägivalla ennetamise strateegia 2015–2018“ alaeesmärgi „Perevägivalla (sh naistevastase vägivalla) vähendamine ja ennetamine“ meetmesse 3.1 „Vägivallajuhtumite võrgustikus lahendamise toetamine“.

²⁸ Tegevus panustab ka „Noortevaldkonna arengukava 2014–2020“ alaeesmärgi „Noortevaldkonna toimimine on mõjusam“ meetmesse 4.1 „Kvaliteetse noortepoliitika ja noorsootöö arengu tagamine“.

²⁹ Tegevus panustab ka „Noortevaldkonna arengukava 2014–2020“ alaeesmärgi „Noorel on väiksem risk olla tõrjutud“ meetmesse 2.1 „Noorte kaasamise suurendamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine“.

kavasid (kriisiplaane), viiakse regulaarselt läbi tulekahju- ja äkkrünnakuõppusi ning analüüsitakse nende tulemusi ja uuendatakse ohuhinnanguid. Koolid toetavad laste arengut nii, et neil ei esineks riskikäitumist.³⁰

- 9.1. 2015. aastal valmistab Siseministerium ette käitumisoskuste mängu ennetusprogrammi laiendamiseks vajaliku Euroopa Sotsiaalfondi vahendite kasutamise tingimuste dokumentatsiooni.
  - 9.2. 2020. aastaks laiendavad Siseministerium ja Sotsiaalministerium (koostöös Tervise Arengu Instituudiga) Euroopa Sotsiaalfondi toel käitumisoskuste mängu programmi rakendamist nii eesti kui ka vene õppekeelega koolidesse üle Eesti.
  - 9.3. 2016. aastal koostab Haridus- ja Teadusministerium koolikiusamise ennetamise kontseptsiooni ning tagab 2019. aastaks tõendusõhiste turvalisuse ja väärtuskesksete programmide rakendamise 75% üldhariduskoolides ja 90% koolieelsetes lasteasutustes.
  - 9.4. 2016. aastal nüüdisajastab Haridus- ja Teadusministerium riiklike õppekavade elluviimiseks ainekavade õppeprotsesside kirjeldused eesmärgiga toetada suhtluspädevuse arendamist.
  - 9.5. 2020. aastani hindab Siseministerium (Politsei- ja Piirivalveamet ning Päästeamet) koolide hädaolukorra lahendamise plaanide ja kooli kodukorras sätestatud turvalisuse tagamise abinõude olemasolu ning annab vajaduse korral soovitusi nende koostamiseks.³¹
  - 9.6. 2020. aastani korraldab Siseministerium (Politsei- ja Piirivalveamet) koolides igal aastal vähemalt kaks äkkrünnakuteemalist õppust.³²
10. Siseministerium ja Sotsiaalministerium (Tervise Arengu Instituut) viivad ellu lastevanemate teadlikkuse ja oskuste suurendamisele suunatud teavituskampaaniaid ja programme.³³
- 10.1. 2016. aastani tellib Siseministerium autoriteetse vanemluspraktika edendamise teavitusprogrammi „Tark vanem“ elluviimise ning teostab järelevalvet partneri tegevuse üle.
  - 10.2. 2016.–2017. aastal tellib Sotsiaalministerium (Tervise Arengu Instituut) autoriteetse vanemluspraktika edendamise teavitusprogrammi „Tark vanem“ elluviimise ning teostab järelevalvet partneri tegevuse üle.
  - 10.3. 2015.–2016. aastal viib Sotsiaalministerium (Tervise Arengu Instituut) läbi teavituskampaania lapsevanematele positiivse vanemluse ja vanemlusprogrammi teavituse eesmärgil.

³⁰ Tegevus panustab ka „Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ programmi „Üldharidusprogramm“.

^{31;33} Tegevus panustab ka „Vägivalla vähendamise strateegia 2015–2020“ alaeesmärgi „Inimesed oskavad paremini vägivaldast hoiduda, seda ära tunda ja sellesse sekkuda“ meetmesse 1.2 „Laste ja noorte riskikäitumise ja vägivalla ennetamine“.

³³ Tegevus panustab ka „Laste ja perede arengukava 2012–2020“ alaeesmärgi „Eesti on positiivset vanemlust toetav riik, kus pakutakse vajalikku tuge laste kasvatamisel ja vanemaks olemisel, et parandada laste elukvaliteeti ja tulevikuväljavaateid“ meetmest 2.2 „Vanemlike oskuste arendamiseks efektiivsete teenuste väljatöötamine ja pakkumine“.

- 10.4.** 2015.–2016. aastal töötab Sotsiaalministeerium koostöös partneritega välja ühtse mudeli lastevanematele suunatud teavituse kesksest kajastamisest veebilehel tarkvanem.ee.
- 11.** Töötakse välja kannatanute individuaalsete kaitsevajaduste ning lähisuhtevägivalla ohvrite riskihindamise süsteemid ja rakendatakse seda, nii vähendatakse menetluskoormust, tagatakse õiguste ühetaoline kaitse ning korduvrikkumiste vältimine.
- 11.1.** 2016. aastal töötab Sotsiaalministeerium (koostöös Sotsiaalkindlustusametiga ja Politsei- ja Piirivalveametiga) juhtumikorralduse mudeli raames välja lähisuhtevägivalla ohvrite riskihindamise instrumendi. 2016. aastal töötab Siseministeerium (koostöös Sisekaitseakadeemiaga) välja ohvrite sensitiivse kohtlemise täienduskoolituse mooduli, mida pakutakse ohvritega kokkupuutuvatele politseiametnikele (eelkõige menetlejatele).³⁴
- 11.2.** 2020. aastaks viib Siseministeerium (koostöös Sisekaitseakadeemia ja Politsei- ja Piirivalveametiga) läbi täienduskoolitused ohvritega kokkupuutuvatele politseiametnikele ohvrite individuaalsete vajadustega arvestamiseks ning nende sensitiivseks kohtlemiseks.³⁵
- 12.** Arendatakse välja ja käivitatakse piirkondlik riskikommunikatsioon, mis toimub tegevuskava alusel ning mis hõlmab kindlaid teemasid, käsitlemise sagedust ja piirkondlikke erinevusi. Iga Eesti elanik teab, mida ta peab oskama, et enda ja lähedaste turvalisust hoida, ja tal on ülevaade, kuidas riik saab teda aidata. Kogukonnas valmistatakse elanikke paremini ette õnnetustega toimetulekuks.
- 13.** Riskiobjektidel soodustatakse ettevõtete päästeüksuste moodustamist. 2017. aastal analüüsib Siseministeerium ettevõtete päästeüksuste moodustamisega seotud õiguslikke probleeme ja muudab vajalikke õigusakte. Siseministeerium (Päästeamet) toetab ettevõtete päästeüksuste koolitamist.
- 14.** Siseministeerium (Päästeamet) suurendab päästemeeskondade nähtavust ennetustöös ja rolli kogukondliku turvalisuse tagamisel, sealhulgas võimaldatakse päästeüksustest saada igapäevast ohutusallikast nõu ja teavet, kuidas ohuolukorras käituda.
- 14.1.** Alates 2014. aastast suurendab Siseministeerium (Päästeamet) päästekomandode valves olevate teenistujate panust ennetustegevustesse väljakutsete vahelisel ajal, sealhulgas kodukülastuste läbiviimiseks.
- 15.** Siseministeerium hindab demineerimisvaldkonna ennetustöövajadusi ning koostab demineerimisalase ennetustöö kontseptsiooni viieks aastaks.
- 15.1.** 2015. aastal hindab Siseministeerium (koostöös Päästeametiga) demineerimisvaldkonna ennetustöövajadusi ning 2016. aastal koostab demineerimisalase ennetustöö kontseptsiooni viieks aastaks.
- 16.** Kohaliku omavalitsuse üksused otsustavad, millised on suuremad avalikud rannad, kus suplusperioodil tuleb tagada vetelpääste olemasolu.

³⁴ Tegevus panustab ka „Vägivalla vähendamise strateegia 2015–2020“ alaeesmärgi „Vägivallajuhtumite menetlemine on ohvrisõbralikum“ meetmest 3.2 „Teisese ohvristumise vältimiseks õiguskaitseasutuste töötajate ja advokaatide koolitamine“.

³⁵ Tegevus panustab ka „Vägivalla vähendamise strateegia 2015–2020“ alaeesmärgi „Vägivallajuhtumite menetlemine on ohvrisõbralikum“ meetmesse 3.2 „Teisese ohvristumise vältimiseks õiguskaitseasutuste töötajate ja advokaatide koolitamine“.

16.1. 2015. aastal koostab Siseministerium juhendi „Rannavalve teenuse hea tava“, mis on abiks kohaliku omavalitsuse üksustele sõlmida leping avalikes supluskohtades rannavalveteenuse osutajatega.

17. 2015.–2017. aastal arendab Siseministerium (Politsei- ja Piirivalveamet) välja turvalise elukeskkonna planeerimist toetava kompetentsi ja sellega seonduva töökorralduse. Samuti toetab politsei avaliku korra ohtude analüüsimist ja ennetavate tegevuste planeerimist kohaliku omavalitsuse üksustes. Rahandusministerium toetab turvalise elukeskkonna planeerimise alast tegevust koostatavate suuniste ja juhendmaterjalidega.

Meede 3: Avaliku korra tagamine

Meetme eesmärk: Suurendatud on turvalisust avalikus ruumis, vähendatud vargusi, liiklusrikkumisi ning elanikud tunnevad end avalikus kohas viibides turvaliselt, vähenenud on hirm sattuda kuritegevuse ohvriks. Tõstetud on politsei ja kohalike omavalitsuste üksuste võimekust lahendada avaliku korra probleeme.

Meetme mõõdikud	Algtase 2014	2015	2016	2017	2018	2019	Sihttase 2020	Allikas
Inimeste ohutunnetus, sh oht sattuda:								
-varguse ohvriks	34%							PPA
- vägivallakuriteo ohvriks	22%	Ohtu sattumise risk väheneb	Ohtu sattumise risk väheneb	Ohtu sattumise risk väheneb	Ohtu sattumise risk väheneb	Ohtu sattumise risk väheneb	Ohtu sattumise risk väheneb	
-liiklusõnnetusse	59%							
-tänavakuritegevuse ohvriks	27%							
Avaliku korra rikkumiste arv karistusseadustiku §-de 262 ja 263 alusel	3136 + 180	< 3000	< 3000	< 3000	< 3000	< 3000	< 3000	PPA
Kuritegelikust käitumisest või hooletusest põhjustatud liikluses hukkunute ja vigastatute arv (prognoos)	46 ja 35	46 ja 35	46 ja 35	46 ja 35	46 ja 35	46 ja 35	46 ja 35	PPA

Olulised probleemid

Eesti on narkosurmade suhtarvu poolest Euroopas esimesel kohal ning narkomaanid panevad toime suure hulga varavastastest süütegudest (sealhulgas enamiku poevargustest). "Uimastitarvitamise vähendamise poliitika valge raamat" on heaks kiidetud, ent seda saab rakendada üksnes valitsusasutuste tihedas koostöös.

Vaatamata märkimisväärsele edasiminekule liiklussurmade arvu vähendamisel on jätkuvalt probleem agressiivne ja hoolimatu käitumine liikluses, see põhjustab suuri kahjusid kogu ühiskonnale.

Arvutikasutuse hüppelise kasvu ja sotsiaalmeedia arengu tõttu on märkimisväärselt suurenenud riskid, et nii lapsed kui ka täiskasvanud kasutatakse küberruumis ära (sealhulgas seksuaalselt), suurenenud on ka küberkiusamise võimalused.

Kuigi varavastaste süütegude arv on alates karistusseadustiku jõustumisest stabiilselt vähenenud, ei teadvustata varaga seonduvaid riske piisavalt ega võeta lihtsamaid ennetusmeetmeid, sealjuures ollakse üha enam haavatavad küberkuritegude suhtes (näiteks kelmused, kaardipettused jne). Märkimisväärselt on kasvanud kelmuste ja arvutikelmuste arv.

Varastatud asjade järele on nõudlus ning neid on võimalik müüa, teavitustöö varastatud asjade leidmise kohta on tükeldatud.

Kohaliku omavalitsuse üksuste suutlikkus on erinev ning väiksemates valdades ja linnades napib võimekust tegeleda avaliku korra probleemidega, enamikus omavalitsusüksustes puuduvad korrakaitseametnikud ja korrakaitsekomisjonid.

Piiratud ressursid ning piirkonnapolitseinike tööülesannete korraldus ei ole võimaldanud piirkonna politsei töömudelil arvestada kohaliku omavalitsuse üksuste ootuste ja soovidega avaliku korra tagamisel.

Oodatavad tulemused

Avalikus kohas käitumise üldnõuete rikkumiste arv on vähenenud, elanikud tunnevad end avalikus kohas ning avalikel üritustel viibides turvaliselt, vähenenud on hirm sattuda kuritegevuse ohvriks.

Vähenenud on narkootikumide pakkumine ja nõudlus, kasutusele on võetud terviklikud kahjude vähendamise meetmed (sealhulgas asendusravi, rehabilitatsiooniteenused), mille tulemusel on vähenenud narkosõitlaste arv ning narkomaanide toime pandud süütegude arv.

Liikluskultuur on paranenud, liikluses hukkunute ja vigastatute arv on vähenenud, liiklusõnnetustega seonduvad materiaalsed kahjud on vähenenud.

Nõudlus varastatud asjade järele ning varavastaste süütegude arv on vähenenud. Elanike teadlikkus oma vara kaitsmise võimalustest on suurenenud.

Elanikud on teadlikud küberruumiga seonduvatest riskidest, oskavad võtta ennetavaid meetmeid ning teavad, kust saada abi.

Korrakaitseasutus on elanike jaoks mõistetav ning suurenenud on valmisolek ise korra tagamise panustada. Politsei- ja Piirivalveameti ressursi kasutatakse optimaalselt ning see on suunatud elanike jaoks kõige kriitilisemate probleemide lahendamisele.

On loodud võimalused tõsta kohaliku omavalitsuse üksuste võimekust tegelda avaliku korra rikkumise probleemide ja nende menetlemisega

Olulised tegevused

1. Tagatakse avaliku korra kaitse võimekuse teenusstandardid (korrakaitse avalikus ruumis, korrakaitsealane ametiabi, liiklusjärelvalve, väljakutsete teenindamine) ja võimekus lahendada kogukonnaga seotud süütegusid ning määratakse kindlaks teenusstandardid, mis arvestavad piirkondlikke eripärasid ja vajadusi. Samuti kehtestatakse politsei väljakutsete teenindamise teenusstandardid, mis on vastavuses ohuhinnangu ja väljakutseprioriteetidega.

- 1.1. Teenusstandardid ja nende inimressursi mudelid määratakse kindlaks 2020. aastaks.
- 1.2. 2016. aastal analüüsib Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) liiklusjärelvalve mõju liiklusohutusele ja uuendab liiklusjärelvalve metoodikat .
2. Suurendatakse kogukondlikku vastustust turvalisuse tagamise eest avalikus ruumis, toetatakse siseturvalisuse tagamise panustavaid vabaühendusi ning piirkondlikku koostööd. Laiendatakse ja tugevdatakse abipolitseinike võrgustikku, eelkõige hajaasustusega piirkondades. Kohaliku omavalitsuse üksustes soodustatakse turvalisuse komisjonide käivitamist ning korrakaitseküsimuste eest vastutava ametniku koha loomist ühe või mitme omavalitsusüksuse peale, nimetatud ametnik oleks partneriks politseile.
  - 2.1. 2016. aastal analüüsib Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) abipolitseinike väljaõppe korraldust ja kvaliteeti.
  - 2.2. 2017. aastal analüüsib Siseministerium kohaliku omavalitsuse korrakaitseametniku ülesandeid.
  - 2.3. 2017. aastal viib Siseministerium läbi uuringu kohaliku omavalitsuse korrakaitseüksuse (munitsipaalpolitsei) rolli ja mõju kohta turvalisuse tagamisel.
  - 2.4. 2020. aastaks laiendab Siseministerium (Politsei- ja Piirivalveamet) abipolitseinike võrgustikku selliselt, et kõigis kohaliku omavalitsuse üksustes oma vähemalt üks abipolitseinik.
3. Analüüsitakse rahulolu piirkondliku politseitöoga ja ootusi sellele ning selle põhjal tagatakse vastavalt vajadusele piirkonnapolitseinike arvu järkjärguline kasv (kaetud meetme 1 punktiga 2.2).
4. 2016. aastaks analüüsib Justiitsministerium koostöös Siseministeriumiga korrakaitse seaduse rakendamisel ilmnenu probleeme, tagab vajalike seadusemuudatuste koostamise ning korraldab teavitustööd.
5. Arendatakse avalike ürituste korraldamisel ja läbiviimisel koostööd kohaliku omavalitsuse üksuste, Politsei- ja Piirivalveameti, Päästeameti, ürituse korraldajate ja turvaettevõtete vahel, et tagada selgem vastutus, riskidega arvestamine ja ohutus. Sealjuures analüüsitakse turvaettevõtete rolli avaliku korra tagamisel ja politsei abistamisel ning valmistatakse ette vajalikud seadusemuudatused.
  - 5.1. 2016. aastal analüüsib Siseministerium koostöös Turvaettevõtete Liidu ja Omavalitsusliitudega turvaettevõtete rolli avaliku korra tagamisel ja politsei abistamisel ning valmistab ette vajalikud seadusemuudatused.
6. Siseministeriumi, Justiitsministeriumi, Maksu- ja Tolliameti, Politsei- ja Piirivalveameti ning Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi koostöös vähendatakse uimastite pakkumist ja nõudlust nende järele, rakendatakse terviklikku kahjude vähendamise süsteemi, hinnatakse senise karistuspoliitika mõjusid ning arendatakse asutuste võimekust avastada ja menetleda narkokuritegusid.

- 6.1.** 2015.–2018. aastal jätkab Siseministerium uimastitarvitamise vähendamise poliitika elluviimise seiramist ja koordineerimist uimastiennetuse valitsuskomisjoni töö kaudu.³⁶
- 6.2.** 2015. aastal analüüsib Siseministerium koostöös Justiitsministeriumiga politsei reageerimist alaealiste poolt alkohoolsete jookide ja tubakatoodete tarvitamisele ning selliste juhtumite menetluspraktikat, samuti hindavad selle asjakohasust ning mõjusust ja esitavad ettepanekud selle muutmiseks.
- 6.3.** 2016. aastal hindavad ja analüüsivad Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) ja Justiitsministerium ebaseaduslike uimastite käitlemise karistuspoliitika mõjusid.
- 6.4.** 2016. aastaks töötab Sotsiaalministerium alkoholi seaduslike müügikohtade arvu vähendamiseks välja vastava eelnõu.³⁷
- 6.5.** 2017. aastal töötab Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium koostöös Justiitsministerium ja Sotsiaalministerium välja meetmed alkoholi piirmäära ületanud mootorsõidukijuhtide suunamiseks haridus- või nõustamisprogrammidesse.³⁸
- 6.6.** 2015.–2019. aastal toetab Siseministerium Lastekaitse Liidu eestvedamisel projekti „Targalt internetis“ elluviimist, muu hulgas osaleb nõuandvas kogus, et edendada turvalist Interneti ja digitaalsete kommunikatsioonivahendite kasutust, tõkestada laste seksuaalset ärakasutamist esitavate materjalide levikut Internetis ning tõhustada poolte koostööd.³⁹
- 6.7.** 2017. aastaks koostavad Sotsiaalministerium, Justiitsministerium ja Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) kontseptsiooni laste turvalisuse tagamiseks Internetis, see hõlmab ülevaadet erinevate poolte rollidest ja tegevustest.⁴⁰
- 7.** Luuakse eeldused selgitada tõhusamalt välja varastatud asjadega kauplejad ning koos erasektoriga töötatakse välja süsteem, mis raskendab kuritegude käigus saadud vara realiseerimist ja selle kaudu kriminaaltulu saamist.
- 7.1.** 2016. aastal analüüsib Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) varavastaste süütegude menetluspraktikat.
- 7.2.** 2017. aastal töötab Siseministerium välja lisameetmed varastatud asjadega kauplemise tõkestamiseks.

³⁶ Tegevus panustab ka „Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020“ alaeesmärgi „Tervislik eluviis“ meetmetesse 4.1. „Rahvastiku kehaline aktiivsus on suurenenud, toitumine on muutunud tasakaalustatumaks ja riskikäitumine on vähenenud“ ja 4.5. „Narkootiliste ainete tarbimise ennetamine, vähendamine ning kahjude vähendamine tervisele ja ühiskonnale“.

³⁷ Tegevus panustab ka „Alkoholipoliitika roheline raamat“ meetmesse 4.6. „Joobes juhtimise ennetamine“.

³⁸ Tegevus panustab ka „Alkoholipoliitika roheline raamat“ meetmesse 4.6. „Joobes juhtimise ennetamine“.

³⁹ Tegevus panustab ka „Laste ja perede arengukava 2012–2020“ alaeesmärgi „Lapse õigused on tagatud ja loodud on toimiv lastekaitse süsteem“ meetmesse 3.2 „Varase sekkumise ja lastekaitse süsteemi tõhustamine“.

⁴⁰ Tegevus panustab ka „Vägivalla vähendamise strateegia 2015–2020“ alaeesmärgi „Laste vastu toime pandud vägivalla vähendamine ja ennetamine“ meetmest 1.3 „Laste kaitse interneti vahendusel toime pandud vägivalla eest“.

8. Jätkatakse teavitustööd liiklusega seotud ohtude kohta ja elanikke teavitatakse võimalustest neid maandada, samuti suurendatakse elanike kaasatust liiklusohutuse tagamisse.
9. Tagatakse karistuste nõuetekohane täideviimine, sealhulgas isikute kinnipidamine, tagaotsitavate isikute kiire ja tõhus leidmine, väärteokaristuste täideviimine ning korrarikkujate üldkasulikule tööle rakendamine.
  - 9.1. 2016. aastal töötatakse Justiitsministeeriumi ja Siseministeeriumi koostöös välja lahendus, et võimalusel korraldada süüteomenetluse (sh väärteomenetluse) alusel karistusena mõistetud üldkasulikku tööd ühtsetel alustel kriminaalhooldussüsteemiga.
  - 9.2. 2016. aastal analüüsib Sotsiaalministeerium meditsiiniteenuste osutamist kinnipidamisasutustes ja nende jätkuteenuseid.
  - 9.3. 2020. aastaks juurutab Sotsiaalministeerium koostöös Siseministeeriumi ja Justiitsministeeriumiga kinnipidamisasutustes ühetaolise meditsiiniteenuse, mis on tavameditsiini korralduse üks osa.

Meede 4: Tõhus reageerimine ning nutikas järelevalve

Meetme eesmärk: Parendatud on elanike teenindamist politseis ja kiirendatud politsei reageerimist. Tagatud on politsei andmebaaside suurem töökindlus.

Meetme mõõdikud	Algtase 2014	2015	2016	2017	2018	2019	Sihttase 2020	Allikas
Elanike rahulolu politsei tööga	72%	75%	76%	76%	77%	77%	77%	

Olulised probleemid

Personali vähenemine seab piirid ka politsei reageerimiskiirusele, süütegude menetluste läbiviimise kiirusele ja kvaliteedile. Uute tehnoloogiate kasutamine võimaldab ressursilinki kompenseerida, lihtsustada turvalisuse eest seisvate ametnike igapäevatööd ning aidata kaasa süütegude ennetamisele ja avastamisele.

Õiguskaitseasutuste töö sõltub väga palju erinevatest IKT lahendustest, ent ühegi IT-süsteemi töökindlus ei ole täielik. Mitmed kasutusel olevad IKT lahendused on praeguseks aegunud ning neid on vaja uuendada või need välja vahetada.

Väärteo- ja kriminaalmenetlus on ressursimahukad ning ei arvesta piisavalt olemasolevate tehniliste võimalustega (näiteks videosalvestiste kasutamine tõenditena).

Politsei- ja Piirivalveameti kasutatavad andmebaasid sisaldavad suurel hulgal isikuandmeid, mida tuleb kaitsta väärkasutuste eest.

Oodatavad tulemused

Vähemate ressurssidega tehakse rohkem, kiiremini ja tõhusamalt.

Elanike teenindamine on paranenud, politsei reageerimine on kiirenenud ning ohukahtlusest ohu tõrjumiseni või korrarikkumise kõrvaldamiseni kuluv aeg on vähenenud.

Tagatakse politsei andmebaaside suurem töökindlus ning isikuandmete hästi läbimõeldud kaitse.

Olulised tegevused

1. Võetakse kasutusele uued infosüsteemid, mis toetavad sisejulgeolekuasutuste põhitegevust, sealhulgas uus e-politsei süsteem, biomeetria tuvastussüsteem AFIS, IKT lahendus konfiskeeritud ja arestitud varade haldamiseks ning teised olulised IKT uuendused.
  - 1.1. 2016. aastaks loob Siseministerium turvalise, elektroonilise arvestussüsteemi asitõendite, äravõetud esemete, konfiskeeritud ja arestitud vara ning leidude kohta.
  - 1.2. 2015. aastal koostab Siseministerium biomeetria tuvastussüsteemi AFIS arenduste lähteülesande.
  - 1.3. 2019. aastaks võtab Siseministerium kasutusele biomeetria tuvastussüsteemi AFIS.
2. Menetlusprotokolle hakatakse elektrooniliselt vormistama ning tagatakse politseiautode varustus elektroonilise järelevalve seadmetega ja elektroonilise välimenetluse läbiviimiseks vajalike mobiilsete töökohtadega.
  - 2.1. 2016. aastal tagab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveameti ning Siseministeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusega) politseisõidukites elektroonilise menetluse läbiviimise valmisoleku.⁴¹
3. Tagatakse videomenetluse laialdane kasutus nii kriminaal- kui väärteomenetluses ning selleks vajaliku riist- ja tarkvara olemasolu (sealhulgas kõikide politsei patrullautode varustus videomenetluse seadmetega, samuti tagatakse järk-järgult väärtegude menetlejate varustus videomenetluse seadmetega).
  - 3.1. 2015. aastal analüüsib Siseministerium videomenetluse kiirendamiseks ja lihtsustamiseks väärteomenetluse seadustikku ning esitab vajalikud muudatusettepanekud.
  - 3.2. 2017. aastal võtavad Siseministerium ja Justiitsministerium kasutusele videotõendite keskse serveri.
4. Töötatakse välja ning võetakse kasutusele digitaalne relvaluba ja seda toetav IKT lahendus. See vähendab relvalubade menetlusele kuluvat tööaega, lihtsustab nende kontrollimist ning nende üle arve pidamist.
  - 4.1. 2017. aastal töötab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveameti ning Siseministeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusega) välja ning võtab kasutusele digitaalse relvaloa ja seda toetava IKT lahenduse.
  - 4.2. 2016. aastal uuendab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) tsiviilrelvade ja nende omanike ning relvakandjaid ühendavate juriidiliste isikute üle järelevalve mudelit.
  - 4.3. 2016. aastal töötab Siseministerium välja relvaseaduse muudatusettepanekud, et rakendada tsiviilrelvade ja nende omanike üle uuendatud järelevalvemudelit.

---

⁴¹ Sisejulgeolekufondi toel.

- 4.4.** 2017. aastaks töötab Siseministerium (koostöös Siseministeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusega) välja ITK lahendused, et rakendada tsiviilrelvade ja nende omanike üle järelevalve teostamiseks uuendatud järelevalvemudelit.
- 5.** Järelevalve teenusstandardi tõstmiseks varustatakse Politsei- ja Piirivalveamet uute kiirusemõõteseadmete ja tõenduslike alkomeetritega, töötatakse välja tõenduslik narkomeeter ja rakendatakse seda, vahetatakse välja maismaasõidukid olenevalt nende elukaarest.
- 5.1.** 2017. aastaks töötab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) koos teadusasutusega välja tõendusliku narkomeetri prototüübi.⁴²
- 6.** Rakendatakse automaatseid liiklusjärelevalvesüsteeme, ennekõike kiiruskaameraid, ning analüüsitakse olemasolevate kiiruskaamerate mõjusust.⁴³
- 6.1.** 2015. aasta lõpuks töötavad Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium (koostöös Maanteeametiga) välja mobiilsete kiiruskaamerate kontseptsiooni.
- 6.2.** 2018. aasta lõpuks analüüsib Siseministerium koostöös (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumiga (koostöös Maanteeametiga) kohalikel teedel käivitavate automaatjärelevalvesüsteemide mõju liiklusohutusele ja liiklusrikkumistele.
- 6.3.** 2016. aastal koostab Siseministerium koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumiga liiklusjärelevalves tehnoloogiliste vahendite kasutamise ja arendamise kontseptsiooni.
- 6.4.** 2015.–2020. aastal korraldab Siseministerium (Politsei- ja Piirivalveamet) igal aastal liiklusjärelevalve teemal ümarlaua (innovaatiliste lahenduste arendamiseks ja kasutamiseks).
- 7.** Arendatakse IKT süsteemide omavahelist liidestatust ning koostalitlusvõimet (sealhulgas ministeriumide valitsemisalade üleselt).
- 7.1.** 2018. aastaks on Justiitsministerium ette valmistanud kontseptsiooni süüteomenetluse digitaliseerimiseks.
- 8.** Tagatakse trahviteadete automaatne ning elektrooniline edastamine, sealhulgas trahviteadete edastamine teistesse Euroopa Liidu liikmesriikidesse.
- 8.1.** Alates 2016. aastast edastab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) automaatse kiiruskaamera hoiustrahve Euroopa Liidu liikmesriikide sõidukijuhtidele.
- 8.2.** 2016. aastal koostab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) kontseptsiooni automaatse kiiruskaamera hoiustrahvide saatmise kohta kolmandate riikide sõidukijuhtidele.
- 9.** Riigisisesse õigusesse võetakse üle Euroopa Liidu andmekaitse raamdirektiiv ning tagatakse uute politsei IKT lahenduste vastavus andmekaitsestandarditele. (Praegu ei kavandata selleks arendustegevusi.)

⁴² Sisejulgeolekufondi toel.

⁴³ Tegevus panustab ka arengudokumenti „Eesti rahvuslik liiklusohutusprogramm 2003–2015“ III etapi rakendusplaan aastateks 2012–2015“.

- 10.** Arendatakse automatiseeritud infovahetust süütegude ennetamise, avastamise, tõkestamise ja uurimise eesmärgil teiste Euroopa Liidu liikmesriikide ja rahvusvaheliste koostööpartneritega (EUROPOL, INTERPOL, EUROJUST jt).
- 10.1.** 2015.–2019. aastal arendab Siseministerium (Politsei- ja Piirivalveamet) rahvusvahelist operatiivkoostööd INTERPOL-i, EUROPOL-i, FRONTEX-i ja teistega, tagab sujuva infovahetuse ning osaleb ühisoperatsioonides.
- 11.** Toetatakse kogukondlikku turvalisust suurendavate IKT lahenduste kasutuselevõttu, sealhulgas piirkondlikult ühitatud valvekaamerate võrgu väljaarendamist.
- 11.1.** 2016. aastal koostab Siseministerium (Politsei- ja Piirivalveametiga, Siseministeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusega ja Häirekeskusega) koostöös omavalitsusliitudega ülevaate IKT lahenduste parimatest praktikatest ning teeb kindlaks vajaduse arendada valvekaamerate võrku ja ühitada Siseministeriumi ja teiste asutuste süsteemidega.
- 11.2.** 2017. aastal töötab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveameti ning Siseministeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusega) välja kontseptsiooni, kuidas viia kohalike omavalituste avalikus ruumis kasutatavad valvekaamerad ühisele platvormile.
- 11.3.** 2017. aastal võtab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga) kasutusele vormikaamerad.
- 11.4.** 2018. aastal töötab Siseministerium (koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga, Siseministeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusega ja Häirekeskusega) ning omavalitsusliitudega välja standardi avalikus ruumis edastatava ja salvestatava pildi haldamiseks ja kasutamiseks.

Rahastamiskava

Programmi „Turvalisemad kogukonnad“ maksumus aastate kaupa (miljonit eurot)						
	2015	2016	2017	2018	2019	
Kokku	82,75	84,68	94,28	95,94	99,31	
Planeeritud rahalised vahendid	82,75	84,68	79,07	77,57	75,98	
Lisavajadused	0	0	15,21	18,36	23,33	Arengudokumendid, mille raames STAKi programmi toetavad tegevused ja ressursid on plaanis kajastada
<i>sh Siseministeeriumi valitsemisala planeeritud rahalised vahendid</i>	82,75	84,68	79,07	77,57	75,98	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
<i>sh Siseministeeriumi valitsemisala lisavajadus</i>	0	0	15,21	18,36	23,33	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
<i>sh Rahandusministeeriumi valitsemisala planeeritud rahalised vahendid</i>	0	0	0	0	0	Rahandusministeeriumi valitsemisala arengukava
<i>sh Rahandusministeeriumi valitsemisala lisavajadus</i>	0	0	0	0	0	
<i>sh Justiitsministeeriumi valitsemisala planeeritud rahalised vahendid</i>	0	0	0	0	0	Vägivalla ennetamise strateegia 2015–2020
<i>sh Justiitsministeeriumi valitsemisala lisavajadus</i>	0	0	0	0	0	
<i>sh Sotsiaalministeeriumi valitsemisala planeeritud rahalised vahendid</i>	0	0	0	0	0	Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020, Laste ja perede arengukava 2012–2020, Vägivalla ennetamise strateegia 2015–2020, Sotsiaalministeeriumi valitsemisala arengukava
<i>sh Sotsiaalministeeriumi valitsemisala lisavajadus</i>	0	0	0	0	0	
<i>sh Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala planeeritud rahalised vahendid</i>	0	0	0	0	0	Eesti rahvuslik liiklusohutusprogramm aastateks 2003–2015
<i>sh Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala lisavajadus</i>	0	0	0	0	0	
<i>sh Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala planeeritud rahalised vahendid</i>	0	0	0	0	0	Eesti elukestva õppe strateegia 2020
<i>sh Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala</i>	0	0	0	0	0	

Tabel kajastab riigi eelarvestrateegias aastateks 2016–2019 siseturvalisuse valdkonnale kavandatud eelarve programmi „Turvalisemad kogukonnad“ osa. See ei ole aga piisav, et saavutada kõik arengukava eesmärgid. Puuduvate vahendite kohta esitatakse lisataotlused riigi eelarvestrateegia ja riigieelarve koostamise ajal.

Programm ajakohastatakse vajaduse korral kord aastas riigieelarve koostamise käigus, et tagada kooskõla riigi eelarvestrateegia ja riigi rahaliste võimalustega. Riigieelarve tegelike võimaluste selgumisel vaadatakse üle nii arengukava eesmärgid kui ka siseturvalisuse teenused üldisemalt ning otsustatakse, milliseid eesmärke ja teenuseid korrigeerida.

Programmi rahastamiskava aastateks 2015–2020 täpsustatakse peale 2015. aasta riigieelarve seadusemuudatuste ja 2016. aasta riigieelarve seaduse vastuvõtmist Riigikogus ning sisendi andmise järgselt riigi eelarvestrateegia 2017–2020 koostamisse.

STAK programmi toetavate tegevuste ja ressursi täpsem kajastamine teiste arengudokumentide raames toimub vastava dokumendi koostaja otsusel.

Lisa 1. Lisavajaduste taotluste nimekiri

Ainult konkreetseesse programmi panustavad lisavajadused					
Lisataotluse nimetus	2016	2017	2018	2019	Valdkondlikud arengukavad, mille raames on lisavajadus esitatud
Kriminaalmenetluses tõlketeenuse tagamine	0	382 520	391 061	400 360	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
Kasutusrendi tingimustel hangitud SiM valitsemisala maismaasõidukite (va päästetööde põhiautod, mis kajastuvad eraldi real) rendiperioodi lõpus jääkväärtusega väljaostmine või kapitalirendile võtmine	0	96 417	158 105	54 192	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
Liiklusjärelvalvevahendite väljavahetamine	0	104 598	104 598	104 598	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
Abipolitseinike varustamine vormiga	0	120 000	60 000	60 000	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
Vabatahtlike merepäästeühingute merepäästevarustusega toetamine	0	108 000	108 000	108 000	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
Vabatahtlike merepäästjate merepäästekoolitus	0	50 880	50 880	50 880	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
Vabatahtlikele merepäästjatele varalise kahju hüvitamine	0	63 600	66 000	66 000	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
Valvekaamerate kaudu edastatava kaamerapildi vastuvõtmist ja kasutamist toetava IKT lahenduse väljaehitamine	0	54 000	54 000	54 000	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
Arestialuste toitlustamise hinnatõusu katmine	0	146 206	146 206	146 206	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
Korrakaitse avalikus ruumis standardi tõstmine	0	254 600	225 600	225 600	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
Liiklusjärelvalve vahendite soetamine	0	78 000	78 000	78 000	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
Üleriigiliste teavituste läbiviimine (ennetus)	0	181 538	181 538	181 538	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020

Ainult konkreetseesse programmi panustavad lisavajadused kokku	0	1 640 359	1 623 988	1 529 374	
Mitmesse programmi panustavad lisavajadused					
Transportvara lisavajadused		232 000	102 617	68 876	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
Töötajatega seotud lisavajadused	0	6 113 624	9 154 433	13 132 139	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
Muud lisavajadused	0	7 220 779	7 483 782	8 595 315	Siseturvalisuse arengukava 2015–2020
Mitmesse programmi panustavad lisavajadused kokku	0	13 566 403	16 740 832	21 796 330	